

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav románských studií

**Ustálená slovní spojení z oblasti hudby v současné
francouzštině**

Established phrasal idioms from the field of music
in contemporary French

Bakalářská práce

Michaela Javorská, 2023

Vedoucí práce: doc. Mgr. et Mgr. Radka Mudrochová Ph.D.

Mnohokrát děkuji své vedoucí práce doc. Mgr. et Mgr. Radce Mudrochové Ph.D. za cenné rady a podporu při psaní této práce.

Prohlášení :

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Hradci Králové, 21.07.2023

Michaela Javorská

Abstrakt

Tato bakalářská práce se věnuje analýze ustálených slovních spojení ve francouzštině s důrazem na oblast hudby.

Teoretická část práce je rozdělena do tří kapitol. První kapitola se zabývá frazeologií. V rámci kapitoly je zahrnut její historický vývoj, interdisciplinární aspekty a terminologie související s touto oblastí. Druhá kapitola se zaměřuje na různé perspektivy a přístupy autorů k frazeologii. Jsou v ní prezentovány odlišné teoretické koncepty autorů, kteří se touto vědní disciplínou zabývají. Třetí kapitola ve stručnosti popisuje propojení hudby s řečí a s lingvistikou.

Praktická část této bakalářské práce se soustředí na vymezení a popis vybraných ustálených spojení z oblasti hudby. V rámci této kapitoly jsou zohledněny slovníkové definice vybraných výrazů. Součástí praktické části je také analýza odpovědí frankofonních respondentů, které byly získány prostřednictvím dotazníkového šetření.

klíčová slova: frazeologie, frazém, hudební výrazy, idiomatika, idiom, hudba, francouzština

Abstract

This bachelor thesis is devoted to the analysis of established phrases in French with an focus on the field of music.

The theoretical part of the thesis is divided into three chapters. The first chapter deals with phraseology and includes its historical development, interdisciplinary aspects and terminology related to this field. The second chapter focuses on different perspectives and approaches of authors to phraseology. It presents different theoretical approaches of selected authors engaged in this discipline. The third chapter briefly describes the connection between music, language and linguistics.

The practical part of this bachelor thesis concentrates on the definition and description of selected established phrases in the field of music. Within this chapter, dictionary definitions of the selected terms are included. The practical part also includes an analysis of the responses of the francophone respondents, which were obtained through a questionnaire survey.

key words: phraseology, phraseme, musical expressions, idiomatics, idiom, music, French

1	FRAZELOGIE	9
1.1	HISTORIE FRAZELOGIE	9
1.2	FRAZELOGIE A JEJÍ INTERDISCIPLINARITA	10
1.2.1	<i>Frazeologie a historie</i>	11
1.2.2	<i>Frazeologie a literatura</i>	11
1.2.3	<i>Frazeologie a psychologie</i>	11
1.3	TERMINOLOGIE PRO TUTO PRÁCI.....	12
1.3.1	<i>Expression</i>	13
1.3.2	<i>Locution</i>	13
1.3.3	<i>Idiotisme</i>	14
1.3.4	<i>Idiom/Idiome</i>	14
1.3.5	<i>Frazém</i>	15
1.3.5.1	Povaha frazému a idiomu.....	16
1.3.5.2	Vznik frazémů.....	16
1.3.6	<i>Frazeologie (phraséologie)</i>	17
1.3.6.1	Povaha a místo idiomatiky a frazeologie v jazyce	17
1.3.6.2	Role frazeologie v běžné komunikaci	18
2	POJETÍ VYBRANÝCH AUTORŮ	20
2.1	POJETÍ PODLE ČERMÁKA	20
2.1.1	<i>Klasifikace idiomů a frazémů</i>	20
2.1.2	<i>Kolokační frazémy</i>	20
2.1.2.1	Binomiály	20
2.1.2.2	Přirovnání	21
2.1.2.3	Verbonominální kvazifrazémy	21
2.1.3	<i>Frazémy a idiomy propoziční a polypropoziční monosubjektové</i>	22
2.1.4	<i>Frazémy a idiomy polypropoziční intersubjektové</i>	22
2.1.5	<i>Lexikální frazémy</i>	22
2.2	TRANSFORMACE IDIOMŮ A FRAZÉMŮ	22
2.2.1	<i>Typy transformací</i>	23
2.2.1.1	Transformace mezirovinné.....	23
2.2.1.2	Transformace vnitrorovinné mezistrukturní.....	24
2.2.1.3	Transformace vnitrorovinné vnitrostrukturní.....	24
2.2.1.4	Transformace aktualizací	24
2.3	POJETÍ PODLE I. MEČUKA A MILÍČEVIČ.....	24
2.3.1	<i>Lexikální syntagmatické frazémy</i>	25
2.3.1.1	Locutions	25
2.3.1.1.1	Transparentnost	25
2.3.1.1.1.1	Minimální transparentnost.....	25
2.3.1.1.1.2	Střední transparentnost	26
2.3.1.1.1.3	Maximální transparentnost	27
2.3.1.2	Kolokace.....	28
2.3.2	<i>Sémanticko-lexikální syntagmatické frazémy</i>	28

2.3.2.1	Klišé	28
2.3.2.2	Pragmatémy	29
2.4	POJETÍ PODLE J. V. BEČKY	29
2.4.1	<i>Frazeologické obraty zesilující</i>	29
2.4.2	<i>Frazeologické obraty slovesné</i>	30
2.4.3	<i>Rčení</i>	30
2.5	KOMPARACE ODLIŠNÝCH POJETÍ	31
3	PROPOJENÍ ŘEČI S HUDBOU	32
3.1	HUDBA A LINGVISTIKA	32
4	PRAKTICKÁ ČÁST	34
4.1	METODOLOGIE	34
4.2	SOUHRNNÉ VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ	34
4.3	STANOVENÉ HYPOTÉZY	35
4.4	PŮVOD RESPONDENTŮ	36
4.5	VĚK A POHLAVÍ RESPONDENTŮ	37
4.6	VZTAH RESPONDENTŮ K HUDBĚ	38
4.7	USTÁLENÁ SLOVNÍ SPOJENÍ ZE SVĚTA HUDBY	39
4.7.1	<i>Accorder ses violons</i>	39
4.7.1.1	Obecné výsledky dotazníkového šetření pro výraz <i>accordez ses violons</i>	40
4.7.1.2	Výsledky dotazníkového šetření podle věku	41
4.7.1.3	Výsledky dotazníkového šetření podle pohlaví	41
4.7.1.4	Výsledky dotazníkového šetření podle vztahu k hudbě	41
4.7.2	<i>Faire chanter</i>	41
4.7.2.1	Obecné výsledky dotazníkového šetření pro výraz <i>faire chanter</i>	42
4.7.2.2	Výsledky dotazníkového šetření podle věku	43
4.7.2.3	Výsledky dotazníkového šetření podle pohlaví	43
4.7.2.4	Výsledky dotazníkového šetření podle vztahu k hudbě	43
4.7.3	<i>au diapason/se mettre au diapason</i>	44
4.7.3.1	Obecné výsledky dotazníkového šetření pro výraz <i>être/se mettre au diapason</i>	44
4.7.3.2	Výsledky dotazníkového šetření podle věku	45
4.7.3.3	Výsledky dotazníkového šetření podle pohlaví	45
4.7.3.4	Výsledky dotazníkového šetření podle vztahu k hudbě	46
4.7.4	<i>Payer les violons</i>	46
4.7.4.1	Obecné výsledky dotazníkového šetření pro výraz <i>payer les violons</i>	47
4.7.4.2	Výsledky dotazníkového šetření podle věku	47
4.7.4.3	Výsledky dotazníkového šetření podle pohlaví	48
4.7.4.4	Výsledky dotazníkového šetření podle vztahu k hudbě	48
4.7.5	<i>Sans tambour ni trompette</i>	48
4.7.5.1	Obecné výsledky dotazníkového šetření pro výraz <i>sans tambour ni trompette</i>	49
4.7.5.2	Výsledky dotazníkového šetření podle věku	50
4.7.5.3	Výsledky dotazníkového šetření podle pohlaví	50
4.7.5.4	Výsledky dotazníkového šetření podle vztahu k hudbě	50
4.7.6	<i>Plus vite que les violons/plus vite que la musique</i>	50

4.7.6.1	Obecné výsledky dotazníkového šetření pro výraz <i>plus vite que les violons/que la musique</i>	51
4.7.6.2	Výsledky dotazníkového šetření podle věku	52
4.7.6.3	Analýza podle pohlaví	52
4.7.6.4	Výsledky dotazníkového šetření podle vztahu k hudbě	52
4.7.7	<i>Violon d'Ingres</i>	52
4.7.7.1	Obecné výsledky dotazníkového šetření pro výraz <i>Violon d'Ingres</i>	53
4.7.7.2	Analýza podle věku	53
4.7.7.3	Výsledky dotazníkového šetření podle pohlaví	54
4.7.7.4	Výsledky dotazníkového šetření podle vztahu k hudbě	54
4.7.8	<i>Être réglé comme du papier à musique</i>	54
4.7.8.1	Obecné výsledky dotazníkového šetření pro výraz <i>être réglé comme du papier à musique</i>	54
4.7.8.2	Výsledky dotazníkového šetření podle věku	55
4.7.8.3	Výsledky dotazníkového šetření podle pohlaví	55
4.7.9	<i>Analýza podle vztahu k hudbě</i>	56
4.7.10	<i>Flûte!</i>	56
4.7.10.1	Obecné výsledky dotazníkového šetření pro výraz <i>flûte!</i>	57
4.7.10.2	Výsledky dotazníkového šetření podle věku	57
4.7.10.3	Výsledky dotazníkového šetření podle pohlaví	58
4.7.10.4	Výsledky dotazníkového šetření podle vztahu k hudbě	58
4.7.11	<i>Qu'est-ce que vous me chantez là?</i>	58
4.7.11.1	Obecné výsledky dotazníkového šetření pro výraz <i>Qu'est-ce que vous me chantez là?</i>	58
4.7.11.2	Výsledky dotazníkového šetření podle věku	59
4.7.11.3	Výsledky dotazníkového šetření podle pohlaví	59
4.7.11.4	Výsledky dotazníkového šetření podle vztahu k hudbě	59
4.7.12	<i>C'est toujours la même chanson</i>	60
4.7.12.1	Obecné výsledky dotazníkového šetření pro výraz <i>c'est toujours la même chanson</i>	60
4.7.12.2	Výsledky dotazníkového šetření podle věku	61
4.7.12.3	Výsledky dotazníkového šetření podle pohlaví	61
4.7.12.4	Výsledky dotazníkového šetření podle vztahu k hudbě	61
4.8	SOUHRNNÉ VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ	62
4.8.1	<i>Souhrnné výsledky dotazníkového šetření podle věku</i>	62
4.8.2	<i>Souhrnné výsledky dotazníkového šetření – pohlaví</i>	62
4.8.3	<i>Souhrnné výsledky dotazníkového šetření podle vztahu k hudbě</i>	63
5	ZÁVĚR	64
6	ZDROJE	67
6.1	KNIŽNÍ ZDROJE	67
6.2	INTERNETOVÉ ZDROJE	67
6.3	SEZNAM OBRÁZKŮ	69

Úvod

Tato bakalářská práce se zaměřuje na téma ustálených slovních spojení z oblasti hudby v současné francouzštině. Hlavním cílem práce je zjistit, do jaké míry jsou tato slovní spojení známa frankofonním respondentům a jak často jsou používána v běžné komunikaci. Pro tuto bakalářskou práci byla ustálená slovní spojení z oblasti hudby vybrána z knižních zdrojů a doplněna o dva výrazy ze zdrojů internetových.

V teoretické části práce je podrobně rozebírána oblast frazeologie jako takové. Jsou zde popsány základní charakteristické prvky této vědní disciplíny, včetně její historie a interdisciplinarity. Dále jsou v této části definovány pojmy, které jsou pro studium frazeologie klíčové.

Druhá kapitola se zaměřuje na různá pojetí frazeologie u vybraných autorů, s důrazem na její chápání v české a francouzské lingvistice. Tímto způsobem je nabídnut srovnávací pohled na oblast frazeologie z různých perspektiv.

V třetí, obsahově stručné kapitole, je zkoumáno propojení hudby s řečí. Následně je v této části práce věnována pozornost samotnému propojení hudby s lingvistikou.

V praktické části bakalářské práce jsou analyzována vybraná ustálená slovní spojení z oblasti hudby. Nejprve jsou významy těchto vybraných spojení vysvětleny a poté jsou vyhodnoceny odpovědi získané prostřednictvím dotazníkového šetření mezi frankofonními respondenty. Tato část práce přináší poznatky o povědomí a užívání hudebních frází ve francouzském jazyce a jejich významovém kontextu v komunikaci.

V teoretické části této práce byly francouzské a české publikace, které se zabývají lingvistikou. Pro vymezení terminologie byla provedena rešerše pomocí internetových slovníků pro oba jazyky.

Praktická část práce se opírá o vybrané slovníky, ve kterých byl prověřen výskyt konkrétních slovních spojení. Dále byly tyto vybrané výrazy podrobeny analýze v internetovém korpusu InterCorp, kde byl taktéž ověřen jejich výskyt a kde byly získány překladové ekvivalenty pro jednotlivá ustálená slovní spojení. Praktická část dále vychází z dat, která byla získána dotazníkovým šetřením mezi frankofonními respondenty.

1 Frazeologie

Frazeologie je disciplínou, která zkoumá větší jazykové jednotky, jakými jsou idiomy, přísloví, kolokace a další víceslovné výrazy. Publikace od Jany Brňákové uvádí, že frazeologie je jazykovědná disciplína, která vznikla až ve druhé polovině 20. století.¹ Je nutné podotknout, že pozice frazeologie v jazyce není doposud nikterak pevně ukotvena a její povaha je zároveň silně interdisciplinární. Důvodem této interdisciplinarity je její propojení s mnohými odvětvími. Za zmínku stojí její vztah ke stylistice, fonologii, etymologii či syntaxi.²

Problematickostí této disciplíny spočívá zároveň v tom, že nemá pevně stanovenou terminologii. Ta se tudíž v rámci odlišných pojetí autorů neshoduje a je odlišná. Frazeologie je tak v různých pojetích rozdělována do jiných kategorií a subkategorií v závislosti na tom, jaká kritéria si pro její zkoumání autor vytyčil za nejdůležitější.

V neposlední řadě je nutné upozornit na jazyk, který je autorem zkoumán a rozebírán. Každý jazyk má svá specifika a odlišnosti, které je nutné zohledňovat a respektovat. Poznatky, které jsme schopni aplikovat na francouzštinu tak nemusí korespondovat s pravidly pro jazyk český.

1.1 Historie frazeologie

Jana Brňáková v publikaci *Les aspects phraséologiques du lexique français* stručně popisuje historii této vědní disciplíny. Uvádí, že ačkoliv se termín frazeologie objevuje již v 18. století, frazeologie sama se oficiální vědní disciplínou stala až v průběhu první poloviny století dvacátého.³

Z období středověku nejsou o existenci frazeologie či o náznacích jejího vzniku žádné záznamy. Dochovala se pouze některá z přísloví, a to buď samostatně, nebo ve sbírkách. V tomto období bylo možné frazeologii rozdělit na dvě kategorie. První kategorií tvořila tzv. frazeologie učenců. Druhou kategorií poté byla frazeologie lidová/národní. Frazeologie učenců byla výrazným způsobem ovlivněna biblí a jejím zkoumáním. Nelze opomenout ani existenci

---

¹ BRŇÁKOVÁ, Jana. *Les aspects phraséologiques du lexique français*. 1ère éd. Ostrava: Faculté des Lettres de l'Université d'Ostrava, 2012. ISBN 978-80-7464-139-8. s. 7

² ČERMÁK, František. *Frazeologie a idiomatická česká a obecná: Czech and general phraseology*. V Praze: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1371-0. s. 14,15

³ BRŇÁKOVÁ, Jana. *Les aspects phraséologiques du lexique français*. 1ère éd. Ostrava: Faculté des Lettres de l'Université d'Ostrava, 2012. ISBN 978-80-7464-139-8. s. 7

jiných rčení, která mají svůj původ v Písmu svatém a která byla transformována a zkrácena z důvodu jazykové ekonomizace.⁴

Na vzniku frazeologie se podílelo také množství filozofů, z nichž za zmínku stojí například Platon. Mnozí z nich se zabývali morálkou a jejich nejznámější výroky se zapsaly do historie a jsou používány dodnes. V průběhu staletí vznikaly také sbírky jejich výroků (např. *Diz et Proverbes des Sages Philosophes*) a mnoho z nich bylo přeloženo do značného množství cizích jazyků.⁵

Brňáková dále uvádí, že 16. století sloužilo jako jakýsi odrazový můstek pro bádání v souvislosti s významem jazyka. Byli to právě tehdejší jazykovědci, kdo se začal zabývat příslovími. V této době se nicméně zatím nevěnovali jejich výzkumu z hlediska struktury či jejich sémantického významu. Zájem byl upírán především na vysvětlení jejich významu v obecném kontextu. Z tehdejší doby je tak u rčení možné najít krátké komentáře, v nichž autoři vysvětlují základní charakteristiky jimi vybraných rčení. Roku 1579 se poté díky Henrimu Estiennovi objevuje detailnější práce s jazykovými ekvivalenty ve francouzštině, které odpovídají vybraným latinským rčením. V rámci jeho jazykovědného výzkumu nelze opomenout analýzu lingvistických aspektů. Svou pozornost autor zaměřoval taktéž na archaismy a odlišné dialekty.⁶

V neposlední řadě je potřeba uvést slavného švýcarského jazykovědce a zakladatele moderní lingvistiky, Ferdinanda de Saussura. Jeho celosvětově uznávané dílo, *Kurz obecné lingvistiky*, které významným způsobem ovlivnilo celou řadu jazykovědných disciplín, je dodnes zdrojem cenných informací.⁷

1.2 Frazeologie a její interdisciplinarita

Jak již bylo nastíněno v předešlé kapitole, frazeologie je kvůli svému přesahu do jiných vědních oborů komplikovanou disciplínou. Souvisí totiž nejenom s jazykovědnými odvětvími, ale také s technickými obory. Čermák k tomuto tématu dodává, že *čím je disciplína exaktnější,*

---

⁴ BRŇÁKOVÁ, Jana. *Les aspects phraséologiques du lexique français*. 1ère éd. Ostrava: Faculté des Lettres de l'Université d'Ostrava, 2012. ISBN 978-80-7464-139-8. s. 7

⁵ Tamtéž, s. 8

⁶ Tamtéž, s. 8.

⁷ Tamtéž, s. 9

tím méně frazémů se v ní pro její vágní povahu použije.⁸ Podle slov autora je zároveň vztah frazeologie a neязыkových disciplín nezanedbatelný.

1.2.1 Frazeologie a historie

Čermák uvádí, že historie je oborem, jenž v sobě ukrývá nemalé množství frazémů. Je tomu tak především z toho důvodu, že frazeologie čerpá z historických událostí. Významné osobnosti či události z minulých desetiletí tak fungují pro frazeologii jako zdroj. Jsou to právě historici, kteří mají možnost odhadnout, do jaké míry jsou vybrané osobnosti či události významné a zda by se měly vepsat do širšího povědomí společnosti skrze frazeologismy. Zde je však nutné podotknout, že tento jev, tedy přebírání významných událostí či osobností do frazeologie, se vždy odehrával samovolně, bez potřeby posouzení od odborníků.⁹

Frazeologismy v této oblasti můžeme rozdělit na národní a mezinárodní. Jako příklad frazému národního lze uvést *dopadnout jak sedláci u Chlumce*.¹⁰ Ze skupiny historických frazémů mezinárodních autor zmiňuje například všem dobře známou *potěmkinovskou vesnici*.¹¹

1.2.2 Frazeologie a literatura

Literatura se od historie odlišuje tím, že pro frazeologii není zdrojem. Její postavení ve vztahu k ní je spíše opačné. Touto záměnou postavení dochází k tomu, že tzv. krásná literatura využívá frazeologii jako pramen, ze kterého čerpá inspiraci. Je tomu tak z důvodu, že frazémy v sobě ukrývají literární potenciál. Jsou to právě metaforická a obrazná pojmenování, která autoři ve svých dílech často využívají.¹²

1.2.3 Frazeologie a psychologie

Velmi zajímavý vztah se odehrává mezi frazeologií a psychologií. Při bližším pohledu na tyto dvě, z hlediska svého zaměření zcela odlišné disciplíny, lze zaregistrovat úspornost a výstižnost jistých, psychologie se dotýkajících vyjádření, která frazeologie nabízí. Jak uvádí autoři případové studie s názvem *Translating emotional phraseology*, J. A. Toriano

---

⁸ ČERMÁK, František. *Frazeologie a idiomatika česká a obecná: Czech and general phraseology*. V Praze: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1371-0. s. 15

⁹ Tamtéž, s. 15

¹⁰ Tamtéž, s. 15

¹¹ Tamtéž, s. 16

¹² Tamtéž, s. 16

a M. Ángeles Recio, *frazeologické jednotky jsou vhodným prostředkem pro vyjádření emocí, jelikož jsou statickými obrazy pocitů a odrážejí tak prožívanou emoci*.¹³ Dodávají také, že sféra frazeologie zahrnuje dokonalý symbolický systém pro vytvoření emocionálních metafor, které se do frazeologie následně promítají. V rámci této studie je rovněž uvedeno, že emoce, které bývají pomocí frazeologie vyjádřeny, nabývají mnohdy negativního rázu. Mezi zmíněnými tématy se objevuje mimo jiné smrt či strach. Právě tyto negativní oblasti jsou vcelku obsáhlou a úrodnou částí frazeologie. Jako příklad následně autoři uvádí výraz *se glacer le sang*, který lze do českého jazyka přeložit pomocí známého *hrůzou mu/jí tuhla krev v žilách*.¹⁴

Čermák ve své publikaci uvádí, že frazeologie dokáže být velmi výstižná a zkratkovitá, v čemž dalece převyšuje psychologii, která, jak sám uvádí, *pokulhává a leccos tak jednoduše jako ona vyjádřit neumí*.¹⁵ Autor představuje také celou řadu výrazů z oblasti intelektu, které jsou ve společnosti běžně užívány. Jsou mezi nimi zmíněny výrazy paměťových procesů, jakými jsou kupříkladu *lovit v paměti* či *sypat něco z rukávu*.¹⁶ Autor současně představuje také výrazivo spojené s intelektuálními vlastnostmi, které ilustruje na příkladu *mít za ušima* či *mít otevřenou hlavu*.¹⁷

1.3 Terminologie pro tuto práci

Jak již bylo zmíněno, frazeologie je disciplínou, jejíž terminologie je velmi komplikovaná a do jisté míry nejasná. V rámci této bakalářské práce bude pozornost zaměřena na termíny *expression*, *idiotisme*, *idiome*, *locution*. V centru našeho zájmu poté budou současně termíny *frazém* a *frazeologie*. Pro definici těchto, námi vybraných pojmů, budou využity internetové zdroje a slovníky Larousse¹⁸, Wiktionnaire¹⁹, Dictionnaire de l'Académie

---

¹³ TORIJANO, J Agustín a María Ángeles RECIO. Translating Emotional Phraseology: A Case Study: A Case Study. In: *Computational and Corpus-Based Phraseology: Third International Conference, Europhras 2019, Malaga, Spain, September 25–27, 2019, Proceedings 3*. Springer, 2019, s. 391–403. ISBN 3030301346.

¹⁴ *InterCorp v15 - French / glacer, le, sang (Konkordance)* [online]. [cit. 2023-06-16]. Dostupné z: https://www.korpus.cz/kontext/view?maincorp=intercorp_v15_fr&viewmode=align&pagesize=40&attrs=word&attr_vmode=visible-kwic&base_viewattr=word&refs=%3Ddoc.id&q=~cAgMI8MK4U0I&cutoff=0

¹⁵ ČERMÁK, František. *Frazeologie a idiomatika česká a obecná: Czech and general phraseology*. V Praze: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1371-0. s. 16

¹⁶ Tamtéž, s. 16

¹⁷ Tamtéž, s. 17

¹⁸ <https://www.larousse.fr/> [online]. [cit. 2023-07-20].

¹⁹ https://fr.wiktionary.org/wiki/Wiktionnaire:Page_d'accueil [online]. [cit. 2023-07-23].

française²⁰ a Le Robert²¹. Pro překlad do češtiny bude využit česko-francouzský překladový slovník Lingea²². V rámci terminologie nebude zmíněna řada termínů, jakými jsou například *pořekadlo*, *úsloví* či *obrat*. Pozornost nebude věnována ani řadě francouzských termínů, kterými jsou například *diction* či *proverbe*. Důvodem, proč zmíněné termíny nebudou zařazeny do terminologie této bakalářské práce je fakt, že řada lingvistů se vůči těmto termínům staví do opozice a označuje je za neodborné a neurčitě vymezené.

1.3.1 Expression

Tento termín pochází z latinského výrazu *expressio*²³, který se významem blíží slovesu *exprimer*. To v českém překladu znamená *vyjádřit*.

Termín *expression* reprezentuje mimo lingvistickou sféru dle slovníku Wiktionnaire schopnost vyjádřit myšlenky nebo pocity různými prostředky.²⁴ Za využití slovníku Larousse byla získána definice, v jejímž podání je *expression* *konkrétním aspektem jazykového znaku a jeho zvukového projevu, který se odlišuje od jeho obsahové stránky*. Pro ilustraci tohoto termínu lze uvést francouzské *expression casser sa pipe*²⁵, ke kterému lze snadno přiřadit český ekvivalent znějící *natáhnout brka*²⁶.

1.3.2 Locution

Slovník Larousse termín *locution* definuje jako *skupinu ustálených slov s gramatickou a/nebo sémantickou hodnotou jednoho slova*.²⁷ Zároveň uvádí rozlišení na spojení slovesná, příslovečná, předložková a v neposlední řadě spojková. Internetový zdroj Wiktionnaire poté tento termín definuje jako *funkční jednotku jazyka složenou z několika grafických slov, která tvoří součást jazyka a je třeba se ji naučit jako nedělitelnou formu*.²⁸ Definice jsou tedy shodné v tom, že termín pojmenovávají jako spojení několika slov, která však významově odpovídají jedinému slovu. S těmito definicemi se shodují i zbylé slovníky.

---

²⁰ <https://www.dictionnaire-academie.fr> [online]. [cit. 2023-07-24].

²¹ <https://dictionnaire.lerobert.com/> [online]. [cit. 2023-07-20].

²² <https://www.lingea.cz> [online]. [cit. 2023-07-22].

²³ *Expression - Wiktionnaire* [online]. 2022 [cit. 2023-06-02]. Dostupné z: <https://fr.wiktionary.org/wiki/expression>

²⁴ *Expression - Wiktionnaire* [online]. 2022 [cit. 2023-06-02]. Dostupné z: <https://fr.wiktionary.org/wiki/expression>

²⁵ *Casser sa pipe - Wikislovník* [online]. 2021 [cit. 2023-06-02]. Dostupné z: https://cs.wiktionary.org/wiki/casser_sa_pipe

²⁶ *Pipe - překlad do češtiny* [online]. Lingea [cit. 2023-06-17]. Dostupné z: <https://slovniky.lingea.cz/francouzsko-cesky/pipe>

²⁷ *Définitions : locution - Dictionnaire de français Larousse* [online]. [cit. 2023-06-04]. Dostupné z:

<https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/locution/47630>

²⁸ *Locution — Wiktionnaire* [online]. 2023 [cit. 2023-06-07]. Dostupné z: <https://fr.wiktionary.org/wiki/locution>

Překlad tohoto termínu do českého jazyka je velice problematický. *Locution* lze chápat jako termín označující rčení či ustálené slovní spojení. Zde dochází k problému, neboť by se v tomto případě dal využít i termín *phrasème* (frazém). Tento, druhý zmíněný termín, však ve svém pojetí zohledňují i autoři Melčuk a Miličević a do jeho podkategorie zařazují právě *locution*.

1.3.3 Idiotisme

Internetový zdroj Larousse definuje termín *idiotisme*, jako *jazykovou formu, která je specifická pro daný jazyk a nelze k ní najít syntaktický protějšek v jazyce jiném*.²⁹ Wiktionnaire, Le Robert i *dictionnaire de l'Académie française* se s touto definicí shodují, a tak je možné na základě pozorování těchto definic vyhodnotit, že termín *idiotisme* v podstatě odpovídá pojmu *idiome*, který bude objasněn v následující sekci této práce.

1.3.4 Idiom/Idiome

Internetový zdroj Wiktionnaire definuje *idiom* jako *langue propre à une nation*³⁰, tedy jako jazyk, který je charakteristický pro jeden konkrétní národ. V nejjednodušší formě se tak lze spokojit s tvrzením, že se pod tímto pojmem skrývá idea národního jazyka. Slovníky Larousse, Le Robert i *Dictionnaire de l'Académie française* nabízejí již o něco bohatší a rozvítější definici, ve které se navíc všechny použité slovníky shodují. Larousse termín *idiome* definuje jako *jakýkoli jazykový komunikační nástroj používaný konkrétní komunitou*.³¹ Dodává ale, že se jedná o termín, který je velmi obecný a široký, neboť zahrnuje nejenom pojem jazyk, ale také pojem dialekt, *patois*³² (tedy *ústní jazykový systém, který se používá na malém území a v určité komunitě, obvykle na venkově, a který jeho uživatelé vnímají jako horší než úřední jazyk*)³³ a další. *Dictionnaire de l'Académie française* uvádí, že se jedná o *jazyk specifický pro*

---

²⁹ Définitions : *idiotisme* - *Dictionnaire de français Larousse* [online]. [cit. 2023-06-12]. Dostupné z: <https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/idiotisme/41453>

³⁰ *Idiome* — Wiktionnaire [online]. 2022 [cit. 2023-06-10]. Dostupné z: <https://fr.wiktionary.org/wiki/idiome>

³¹ Définitions : *idiome* - *Dictionnaire de français Larousse* [online]. [cit. 2023-07-03]. Dostupné z: <https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/idiome/41442>

³² Définitions : *idiome* - *Dictionnaire de français Larousse* [online]. [cit. 2023-07-03]. Dostupné z: <https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/idiome/41442>

³³ Définitions : *patois*. In: *Dictionnaire de français Larousse* [online]. [cit. 2023-07-17]. Dostupné z: <https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/patois/58677>

danou komunitu nebo region. Dodává také, že se někdy používá jako synonymum pro jazyk.³⁴ Poslední použitý slovník Le Robert s výše uvedenými definicemi souhlasí a pojem shodně s ostatními definuje jako *jazyk specifický pro určitý region a sociální skupinu*.³⁵ Při použití francouzsko-českého slovníku Lingea se následně nabídnou možnosti translace jako národní jazyk, řeč či nářečí.³⁶

1.3.5 Frazém

V publikaci F. Čermáka lze získat informaci, že idiom a frazém jsou elementárními stavebními jednotkami frazeologie. Autor předkládá základní definici frazému – tedy že *frazém je ustálená a jedinečná kombinace minimálně dvou prvků, z nichž některý, popř. žádný nefunguje stejným způsobem v jiné kombinaci, resp. více kombinacích, popř. se vyskytuje pouze v kombinaci jediné, resp. několika málo*.³⁷

Podstatným faktem je také informace nastíněná v minulé podkapitole, která se zabývala termínem *idiome*. Je důležité mít na paměti, že termíny *idiome* a *frazém* lze vnímat jako identické. Ve francouzských internetových slovnících, kromě Wiktionnaire, se pojem *frazém* nevyskytuje a jeho definice je do značné míry problematická. Překladový slovník Lingea poté po zadání výrazu nabídne translaci *idiom*.³⁸ Oproti tomu termín *idiome*, je přítomen ve všech slovnících, které byly v rámci této analýzy využity. V publikaci autorů Melčuk a Miličević se setkáváme s pojetím, že *frazém je komplexním výrazem složeným z více lingvistických znaků, které nejsou volné*.³⁹ Podstatným faktem je, že v jejich pojetí je *frazém* chápán jako jednotka frazeologie.

Vymezení pojmu nicméně zůstává problematické. Čermák uvádí i nejrozšířenější definici, tedy že se jedná o *ustálené a reprodukovatelné spojení prvků (zvláště slov), jehož*

---

³⁴ *Idiome* | Dictionnaire de l'Académie française | 9e édition [online]. [cit. 2023-06-29]. Dostupné z: <https://www.dictionnaire-academie.fr/article/A9I0071>

³⁵ *Idiome - Définitions, synonymes, conjugaison, exemples* | Dico en ligne Le Robert [online]. [cit. 2023-06-19]. Dostupné z: <https://dictionnaire.lerobert.com/definition/idiome>

³⁶ *Idiome - překlad do češtiny*. In: *Lingea* [online]. [cit. 2023-07-17]. Dostupné z: <https://slovníky.lingea.cz/francouzsko-cesky/idiome>

³⁷ ČERMÁK, František. *Frazeologie a idiomatika česká a obecná: Czech and general phraseology*. V Praze: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1371-0., s. 438

³⁸ *Frazém - překlad do francouzštiny*. In: *Lingea* [online]. [cit. 2023-07-17]. Dostupné z: <https://slovníky.lingea.cz/francouzsko-cesky/fraz%C3%A9m>

³⁹ MELČUK, Igor a JASMINA MILIČEVIĆ. *Introduction à la linguistique: volume 1*. Paris: Hermann Éditeurs, 2014. ISBN 978 2 7056 8058 9., s. 291

*význam je (zčásti nebo zcela) neodvoditelný z významu jeho složek.*⁴⁰ Vzápětí však dodává, že toto vymezení pojmu je chybné, jelikož nevyhovuje všem typům frazémů. Sám autor se tak vůči tomuto vymezení staví do opozice a dodává, že je potřeba jej odmítnout.

1.3.5.1 Povaha frazému a idiomu

Dva předešlé pojmy zde byly jmenovány primárně z důvodu, že jsou, jak jejich název napovídá, esenciální složkou frazeologie a idiomatiky. Frazém/idiom nabíral mnoho podob, a to především v kontextu lidovém. Lze ho tak hledat i pod termíny jakými jsou například: *rčení, úsloví, pranostika, pořekadlo či přísloví.*⁴¹ Autor sám však dodává, že jejich smysl je spíše kolísavý. Pro doplnění dvou předešlých oddílů je zároveň vhodné zmínit několik podstatných faktů, které Čermák představuje. Uvádí hned několik složek frazému a idiomu, které je třeba posuzovat celkem ze tří hledisek. Zmiňuje například jejich povahu, ustálenost či kombinaci včetně sledu. Tyto a další aspekty je poté nezbytné hodnotit z hlediska *sémantického, kolokačního* a v neposlední řadě *formálního.*⁴²

1.3.5.2 Vznik frazémů

Jak uvádí C. Duneton, frazémy vznikají způsobem života, běžnými zvyky, opakovanými činy a v neposlední řadě soudržností skupiny. Některé kolokace jsou následně spojeny s historickými událostmi, které v dané době měly na společnost markantní vliv.⁴³

Vznik některých frazémů má svůj původ například v mytologii. Příběhy a mýty předávané z generace na generaci často obsahovaly slovní spojení, která se ve společnosti uchytila a stala se tak součástí jazyka. Mytologie, která má své kořeny ve starověkém Řecku tak silně ovlivnila sféru vyjadřování. Tak, jako novodobí autoři ovlivňují jazyk, i autoři v době antického Řecka měli svůj podíl na formování určitých jazykových obrátů. Inspirací byli i bozi, ke kterým lidé vzhlíželi a považovali je za vzor dokonalostí a ctností. Jako příklad lze uvést slovní spojení pojící se s bohem Dionýsem, jenž měl silnou zálibu v alkoholu. Odtud tedy

---

⁴⁰ ČERMÁK, František. *Frazeologie a idiomatika česká a obecná: Czech and general phraseology*. V Praze: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1371-0., s. 31

⁴¹ Tamtéž, s. 33

⁴² Tamtéž, s. 33

⁴³ DUNETON, Claude. *La puce à l'oreille: Anthologie des expressions populaires avec leur origine*. Paris: Stock, 1978, 413 s. : il. ; 22 cm. ISBN 2-253-02704-9. s. 15

pochází tzv. *dionýské veselí*. Pojem, pod nímž si každý představí nekontrolovatelné oslavy za doprovodu alkoholu.⁴⁴

1.3.6 Frazologie (phraséologie)

Jak již bylo nastíněno, frazeologie je disciplínou, jejíž hranice jsou složitě vymežitelné. On-line slovník Larousse frazeologii definuje jako *konstrukci vět nebo jakýsi proces vyjadřování, který je v jistém ohledu specifický pro jazyk, éru, disciplínu, prostředí, ale i pro autora*.⁴⁵ Podobnou definici nabízí i slovník Le Robert. Konkrétně frazeologii představuje jako *způsob vyjadřování, lexikon a slovní obraty specifické pro prostředí, dobu a spisovatele*.⁴⁶ Třetí vybraný zdroj, tedy Wiktionnaire, se s těmito definicemi shoduje. V obecném pojetí je tedy frazeologie vědní disciplínou, která se zajímá o způsoby vyjadřování, které jsou charakteristické pro specifickou skupinu lidí ve vymezené době a na určitém místě.⁴⁷

1.3.6.1 Povaha a místo idiomatiky a frazeologie v jazyce

Pro zařazení jazykové disciplíny do jazyka jako takového je nutné uvědomění, že jazykový systém je velice proměnlivý a prochází nepřetržitým vývojem, a to díky *neustálé interakci s okolím*.⁴⁸ Čermák zároveň dodává, že jazykový systém je tzv. otevřený. Dle něj je tato otevřenost aspektem poněkud problematickým, jelikož se právě jejím zapříčiněním v jazyce vyskytují časté nepravidelnosti. Ty poté v rámci jazyka způsobují nepředvídatelnost.⁴⁹

Autor se zároveň ve vztahu k tomuto tématu zmiňuje o tzv. entropii. Ta označuje *stupeň diverzifikovanosti sledovaných jednotek (syntagmat, slovních tvarů, lemmat, morfů, slabik, fonémů, hlásek atp.)*. Čím je *e*. vyšší, tím je *vyrovnanější poměr daných jednotek v textu*, nízká *e*. je *naopak projevem vysoké koncentrace, kdy několik málo jednotek se vyskytuje*

---

⁴⁴ HURYTOVÁ, Mgr. Ivana. *Antická mytologie a český jazyk* [online]. Nová Akropolis - filozofie, kultura, dobrovolnictví, 1985 - 2023 [cit. 2023-07-15]. Dostupné z: <https://www.akropolis.cz/content/anticka-mytologie-cesky-jazyk>

⁴⁵ *Définitions : phraséologie - Dictionnaire de français Larousse* [online]. [cit. 2023-06-10]. Dostupné z: <https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/phras%C3%A9ologie/60535>

⁴⁶ Phraséologie - Définitions, synonymes, conjugaison, exemples. In: *Dico en ligne Le Robert* [online]. [cit. 2023-07-17]. Dostupné z: <https://dictionnaire.lerobert.com/definition/phrasologie>

⁴⁷ *Phraséologie | Dictionnaire de l'Académie française | 9e édition* [online]. [cit. 2023-06-29]. Dostupné z: <https://www.dictionnaire-academie.fr/article/A9P2139>

⁴⁸ ČERMÁK, František. *Frazeologie a idiomatika česká a obecná: Czech and general phraseology*. V Praze: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1371-0., s. 71

⁴⁹ Tamtéž, s. 71

s výrazně vyšší frekvence.⁵⁰ Jinými slovy, čím je entropie vyšší, tím je poměr těchto jednotek v textu vyrovnanější. Vyskytují se tak s přibližně stejnou frekvencí a nedochází k výrazné dominanci jedné či více z nich. Vysoká entropie tak znamená rozmanitost a různorodost jednotek použitých v textu. Nízká entropie je oproti tomu známkou vysoké koncentrace a dominance pouze několika mála jednotek. Ty se vyskytují s výrazně vyšší frekvencí než ostatní a text se tím stává méně diverzifikovaným.

Dalším podstatným faktem je vlastnost frazémů a idiomů daný jazyk ekonomizovat. Čermák ve své publikaci popisuje jejich schopnost zachytit velice komplexní význam a funkci na malou plochu jejich formy.⁵¹ Dále dodává, že jen velice obtížně nalezneme frazém, který by byl dlouhý a neforemný. I z tohoto důvodu je dle autora idiomatika a frazeologie (IF) nepopíratelně vhodným prostředkem pro jazykovou ekonomizaci. Autor této funkci dodává důležitost a demonstruje její podstatu na příkladu jazyka esperanto. I tento umělý jazyk pro zlepšení svého fungování nabývá funkcí jazyka přirozeného. Přítomnost frazémů a idiomů tak nelze přehlédnout ani v něm.⁵²

1.3.6.2 Role frazeologie v běžné komunikaci

Frazeologie hraje poměrně důležitou roli v každodenní komunikaci. Důvodem jejího zařazení do každodenní komunikace jsou společností využívané idiomatické výrazy. Tato vědní disciplína, která se pojí s vyjádřením emocí, obsahuje ve své sféře právě takové frazeologické výrazy, které odkazují ke strachu, radosti či mnohým dalším pocitům, které jedinec na denní bázi prožívá. Nejlepším způsobem, jak tento jev demonstrovat bude uvedením konkrétních příkladů v jazyce. Lze zmínit například spojení, která se pojí k radosti: *être au septième ciel* (být v sedmém nebi) či *être heureux comme un poisson dans l'eau* (být šťastný jako ryba ve vodě).⁵³ Mnoho výrazů se také používá k vyjádření negativních emocí, jak již bylo uvedeno v podkapitole 1.2.3 s názvem frazeologie a psychologie.

---

⁵⁰ ALTMANN, Gabriel, Radek ČECH a Ján MAČUTEK. ENTROPIE. In: *CzechEncy - Nový encyklopedický slovník češtiny* [online]. 2017 [cit. 2023-07-07]. Dostupné z: <https://www.czechency.org/slovník/ENTROPIE>

⁵¹ ČERMÁK, František. *Frazeologie a idiomatika česká a obecná: Czech and general phraseology*. V Praze: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1371-0., s. 71

⁵² Tamtéž, s. 71

⁵³ COTTA RAMUSINO, Paola a Fabio MOLLICA. *Contrastive Phraseology: Languages and Cultures in Comparison*. Lady Stephenson Library, Newcastle upon Tyne, NE6 2PA, UK: Cambridge Scholars Publishing, 2020. ISBN 1-5275-4218-1.

Lze konstatovat, že tyto výrazy dopomáhají k efektivnějšímu vyjádření původně zamýšleného významu. Souběžně s tím, umožňují vystihnout komplexnější myšlenky tak, aby byly snadněji srozumitelné. V českém prostředí může nastat situace, kdy jedinec pronese větu, že se *cítí pod psa* nebo *je na dně*. Většině rodilých mluvčích ihned dojde, co je tím zamýšleno, aniž by se museli nad významem tohoto spojení pozastavit. To poukazuje na skutečnost, že idiomatické výrazy spojují mluvčí jednoho jazyka. Při používání a porozumění těmto výrazům se totiž sdílí určitý kulturní kontext, který je často známý pouze příslušníkům jedné národnosti.

2 Pojetí vybraných autorů

2.1 Pojetí podle Čermáka

2.1.1 Klasifikace idiomů a frazémů

V rámci publikace autor uvádí rozdílné druhy klasifikací a jejich kritéria. Dále upřesňuje, že existuje mnoho hledisek, podle kterých lze frazémy dělit. Některé klasifikace jsou však dle jeho slov nejasné nebo příliš obecné. Čermák se přiklání ke klasifikaci *formálně-strukturní*, která je založena na evidenci vstupních komponentů.⁵⁴ U jiných druhů klasifikace autor rozpoznává určité obtíže a problematické aspekty. Frazémy dělí do tří skupin. První z nich tvoří frazémy kolokační, druhou poté frazémy propoziční a poslední skupinou jsou frazémy lexikální.⁵⁵

2.1.2 Kolokační frazémy

Čermák uvádí, že do kategorie kolokačních frazémů spadají *ty frazémy a idiomy (kolokace), jejichž komponenty jsou slova, resp. určité slovní formy, a které samy o sobě ještě netvoří promluvu, větu.*⁵⁶ Čermák je dále klasifikuje v závislosti na jejich formální struktuře. Jako příklady autor uvádí výrazy *klobouk dolů, široko daleko*⁵⁷ a další. Mezi tento typ frazému řadíme i biomiály a přirovnání, která jsou obsahem dalších podkapitol této práce.

2.1.2.1 Binomiály

Autor uvádí, že binomiály jsou starobylé konstrukce, které je možné najít ve velkém množství jazyků. V češtině lze uvést například výrazy jako *ze dne na den, den co den* či *z ručky do ručky*. Podobné binomiály se vyskytují i v dalších jazycích. Autor tento jev ilustruje na anglickém výrazu *cat and dog*, který je srovnatelný s francouzským *chien et chat*. Tento výraz má navíc ekvivalenty i v mnoha dalších jazycích.⁵⁸

Binomiály jsou obvykle popisovány jako tzv. *kolokační fráze a idiomy*, složené ze dvou složek (komponentů), které vyjadřují stejný slovní druh. Autor dále upřesňuje, že obvykle

---

⁵⁴ ČERMÁK, František. *Frazeologie a idiomatika česká a obecná: Czech and general phraseology*. V Praze: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1371-0., s. 44

⁵⁵ Tamtéž, s. 44

⁵⁶ Tamtéž, s. 51-52

⁵⁷ Tamtéž, s. 45

⁵⁸ Tamtéž s. 51

mívají nominální charakter a dodává, že v binomiálech mohou být obsažena i vlastní jména (např. české *Spejbl a Hurvínek*).⁵⁹

Za zmínku stojí v neposlední řadě i sémantické vztahy, které se uplatňují mezi komponenty. Autor mezi jinými zmiňuje synonymii či komplementárnost, u které pro lepší představu uvádí příklad *děs a hrůza*. Dále uvádí i další, tzv. dynamické vztahy, kam řadí implikaci, konverzi či alternativnost (*peníze nebo život*). Dodává, že dynamické vztahy se opírají o tzv. vztahy formální, mezi které patří například homonymie či heteronymie).⁶⁰

2.1.2.2 Přirovnání

Jak se dozvídáme z knihy od Čermáka, tzv. formalizované přirovnání je *idiom, který explicitně označuje vztah podobnosti mezi referentem, kontextově doplňovaným, a modelem, který je součástí tohoto idiomu*.⁶¹ Dále uvádí, že povaha přirovnání zaujímá v rámci idiomatiky a frazeologie výjimečné postavení.⁶² Souběžně se dozvídáme, že *jako útvar má ustálené a formalizované přirovnání většinou funkci kolokace*.⁶³ Autor dále upřesňuje, že komponentem přirovnání však může být i slovo či věta.⁶⁴

Ačkoliv má přirovnání především pravidelnou sémantickou strukturu, objevuje se i v jiných podobách. Jako příklady tohoto jevu zde Čermák uvádí lexikální frazém *sněhobílý*, kolokaci *holubičí povaha (jako holubice)* a neustálenou kombinaci *mluví nepřátelsky (jako nepřítel)*.⁶⁵

2.1.2.3 Verbonominální kvazifrazémy

Verbonominální kvazifrazémy jsou specifickým typem frazému, který využívá abstraktních substantiv. Tyto frazémy jsou tvořeny slovesným komponentem, který je plně podřízen povaze substantiva. Jako příklad autor uvádí *zahnat hlad, mít zájem* a další.⁶⁶

---

⁵⁹ ČERMÁK, František. *Frazeologie a idiomatika česká a obecná: Czech and general phraseology*. V Praze: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1371-0, s. 51

⁶⁰ Tamtéž, s. 52

⁶¹ Tamtéž, s. 48–49

⁶² Tamtéž, s. 48

⁶³ Tamtéž, s. 48

⁶⁴ Tamtéž, s. 48

⁶⁵ Tamtéž, s. 49

⁶⁶ Tamtéž, s. 50

2.1.3 Frazémy a idiomy propoziční a polypropoziční monosubjektové

Frazémy a idiomy propoziční jsou formálně již hotovou propozicí (promluvou).⁶⁷ Oproti tomu frazémy polypropoziční, jak si lze domyslet podle jejich označení, obsahují propozice alespoň dvě. Z publikace tohoto autora se zároveň dozvídáme, že *pro tyto frazémy je charakteristická i typická intonace, zvláště v podobě koncové kadence*.⁶⁸ Autor mezi tento druh frazémů a idiomů řadí například *zdvořilostní fráze* či *kontaktní formule*.⁶⁹ Uvádí také, že pro oba tyto typy je charakteristický pouze jeden mluvčí.⁷⁰

2.1.4 Frazémy a idiomy polypropoziční intersubjektové

Tento druh frazému je tvořen alespoň ze dvou propozic, které se zároveň vztahují ke komunikační situaci, v níž se nachází dva mluvčí. Autor uvádí, že do této kategorie spadají *korelované pozdravy, zdvořilostní fráze, žertovné reakce* či *anekdoty, hádanky* a další.⁷¹

2.1.5 Lexikální frazémy

Autor sděluje, že se tyto frazémy řadí kvůli svým komponentům do morfémové roviny a funkčně jsou jednoslovným lexémem.⁷² Jak autor upozorňuje *patří tradičně k nejúspornější a nejzanedbávanější oblasti frazeologie*.⁷³

2.2 Transformace idiomů a frazémů

Transformace ve frazeologii a idiomatice značí strukturální nebo gramatickou změnu. Transformace se vztahují k abstraktním skupinám frází a existují i individuální transformace s různými podobami. Autor uvádí příklad transformací ustálených (*jehla v kupě sena*, kde je bázi výraz *hledat jehlu v kupě sena*)⁷⁴ a neustálených.⁷⁵

---

⁶⁷ČERMÁK, František. *Frazeologie a idiomatika česká a obecná: Czech and general phraseology*. V Praze: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1371-0., s. 48

⁶⁸ Tamtéž, s. 53

⁶⁹ Tamtéž, s. 59

⁷⁰ Tamtéž, s. 53

⁷¹ Tamtéž, s. 59

⁷² Tamtéž, s. 60

⁷³ Tamtéž, s. 60

⁷⁴ Tamtéž, s. 67

⁷⁵ Tamtéž, s. 67

2.2.1 Typy transformací

V této podkapitole bude poskytnut pohled na vybrané typy transformací tak, jak je představuje a popisuje Čermák.

Autor uvádí, že *transformace v IF je takový proces (strukturní nebo gramatické) změny, jehož rezultat (nazývaný také transformace) se od své báze liší funkcí a tedy postavením v textu.*⁷⁶ Zdůrazňuje však, že rezultat je své bázi stále sémanticky a formálně podobný. Odvozenost je zde tedy zřetelná.⁷⁷

Autor rozděluje typy transformací na transformace mezirovinné a vnitrorovinné. Druhý zmíněný typ transformací poté dále dělí na transformace mezistrukturní a vnitrostrukturní. U vnitrostrukturních transformací poté uvádí tři podtypy. Jedná se o transformace *syntagmatické, paradigmatické a smíšené.*⁷⁸

Autor upřesňuje, že tyto transformace jsou obvykle ustálené a jejich změna je obecného charakteru. Nesmíme nicméně zapomínat na to, že *při vstupu do konkrétního kontextu každý individuální frazém podstupuje ještě transformace aktualizační.*⁷⁹

2.2.1.1 Transformace mezirovinné

V mezirovinných transformacích či jinak nazývaných transformacích *interstratálních*, se báze od výsledné transformace odlišuje svou příslušností do jiné, zpravidla vyšší, roviny.⁸⁰ Mezi nejběžnější typy těchto strukturálních transformací poté autor řadí *lexikalizaci, transformaci kolokační* či *propozicionalizaci.*⁸¹ Dále autor zmiňuje komplexnější a propracovanější dělení, při kterém uvádí další možnosti rozlišení. Zmiňuje zde *nominalizaci, verbalizaci* a další.⁸²

---

⁷⁶ ČERMÁK, František. *Frazeologie a idiomatika česká a obecná: Czech and general phraseology*. V Praze: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1371-0, s. 66

⁷⁷ Tamtéž, s. 66

⁷⁸ Tamtéž., s. 67

⁷⁹ Tamtéž, s. 67

⁸⁰ Tamtéž, s. 67

⁸¹ Tamtéž, s. 67

⁸² Tamtéž, s. 67

2.2.1.2 Transformace vnitrorovinné mezistrukturální

Tyto transformace se vyznačují tím, že *charakteristické jsou především na rovině kolokačních frazémů*.⁸³ Čermák také upřesňuje, že mezi jednotlivými přechody v rámci struktur jsou nejčastěji využívány transformace jako *nominalizace, adjektivizace, verbalizace a komparativizace*.⁸⁴

2.2.1.3 Transformace vnitrorovinné vnitrostrukturální

Jsou to transformace, jimiž se základní kombinační struktura (obvykle binární) větví ve vícečlennou.⁸⁵ Vnitrorovinné transformace se dále dělí na syntagmatické (kvantitativní či kvalitativní), paradigmatické (kvantitativní či kvalitativní) a smíšené.⁸⁶

2.2.1.4 Transformace aktualizační

Autor uvádí, že tyto transformace závisí na kontextu konkrétního frazému. Zároveň upozorňuje, že jimi disponuje každý frazém s proměnlivou morfologií některého komponentu, pokud mu to umožní jeho anomálie. Tento druh transformací je navíc *základem komplexní funkční klasifikace frazémů*.⁸⁷ Autor dále uvádí 3 hlavní typy těchto transformací. Opět se jedná (jako u předešlého typu transformací) o transformace syntagmatické, paradigmatické a smíšené.⁸⁸

2.3 Pojetí podle I. Mlčuka a Miličević

Tito autoři nabízejí dělení dle odlišných typů frazémů. Dělí je na frazémy lexikální a sémanticko-lexikální. Do skupiny lexikálních frazémů poté zařazují termíny *locution* a *collocation* (tedy kolokace), jejichž významy budou vysvětleny v následujících kapitolách.

---

⁸³ ČERMÁK, František. *Frazeologie a idiomatika česká a obecná: Czech and general phraseology*. V Praze: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1371-0, s. 68

⁸⁴ Tamtéž, s. 68

⁸⁵ Tamtéž, s. 68

⁸⁶ Tamtéž, s. 68

⁸⁷ Tamtéž, s.69

⁸⁸ Tamtéž, s. 69

Autoři dále vysvětlují samotný význam lexikálního frazému. Informují nás, že se jedná o frazém, který je konstruován mluvčím, aniž by byla definována jakákoliv omezení. Mluvčí si vybírá z libovolných lexikálních znaků a vytvoří z nich frazém mající omezený význam.⁸⁹

Je to právě míra uzavřenosti (resp. otevřenosti) a sémantické složení, co předurčuje rozdělení frazémů na dva již zmíněné podtypy – *locution* a kolokace.⁹⁰

2.3.1 Lexikální syntagmatické frazémy

2.3.1.1 *Locutions*

Autoři definují pojem *locution* jako *omezenou lexikální frázi, která není složená*.⁹¹ Upřesňují, že u *locution* dochází k porušení významové kompozice, kdy signifikát vybraného *locution* složeného z komponentů A a B neobsahuje ve svém základu význam ani jednoho z nich.⁹² Zároveň dodávají, že *čím více významů daných komponentů tvoří součást významu locution, tím transparentnější a méně neprůhledný je*.⁹³ Zmíněná transparentnost bude analyzována v nadcházejících oddílech.

2.3.1.1.1 Transparentnost

Odlišná *locutions* se mohou dělit podle míry průhlednosti (resp. transparentnosti). U některých je význam každému jasný, neboť obsahují takové lexikální prvky, které nedovolují jinou interpretaci. Autoři knihy I. Meľčuk aj. Milićević ukazují i opačný jev – tedy stav, kdy je *locution* složeno z takových prvků, které ho činí významově neprůhledným.⁹⁴

2.3.1.1.1.1 Minimální transparentnost

Minimální transparentnost označuje jev, kdy námi použité slovní spojení významově neodkazuje ani na jeden z prvků, jež jsou v něm použity. Jsou to takzvaná *locutions complètes*, jinak také nazývána *locutions fortes*.⁹⁵ Autoři nám tento jev demonstrují na několika vybraných

---

⁸⁹ MEIČUK, Igor a Jasmina MILIĆEVIĆ. *Introduction à la linguistique: volume 1*. Paris: Hermann Éditeurs, 2014. ISBN 978 2 7056 8058 9., s.295

⁹⁰ Tamtéž, s.295

⁹¹ Tamtéž, s.295

⁹² Tamtéž, s.295

⁹³ Tamtéž, s. 296

⁹⁴ Tamtéž, s. 296

⁹⁵ Tamtéž s. 296

francouzských *locutions*. Uvádějí například *manger la grenouille*, které významově neodpovídá ani jednomu z komponentů, které ho tvoří. Význam tohoto *locution* je dle francouzského slovníku Larousse *utéct s pokladnicí, okrást někoho*.⁹⁶ Mezi dalšími příklady uvádí také *mettre les pieds dans le plat*, *prendre la poudre d'escampette*, *filer un mauvais coton*, *cercle vicieux* či *col bleu*.⁹⁷

Mettre les pieds dans le plat je, takzvaným *locution verbale* (slovesným spojením) a v přeneseném výrazu nabírá významu mluvit otevřeně a netaktně se vyjadřovat v rámci konverzace.⁹⁸ *Prendre la poudre d'escampette* znamená odejít v rychlosti a bez varování.⁹⁹ Do češtiny bychom jej mohli přeložit pomocí nám dobře známé fráze *vzít nohy na ramena*. *Filer un mauvais coton* je opět slovesnou frází, která v hovorové řeči označuje člověka, který velmi riskuje, že přijde o své jmění a zničí si svou reputaci.¹⁰⁰ *Cercle vicieux* je poměrně známým slovním spojením. Tato jmenná fráze se objevuje i v češtině. V českém překladu onen *začarovaný kruh* označuje (zhoršující se) situaci, z níž není možné najít východisko.¹⁰¹ Posledním zmíněným je slovní spojení *col bleu*, které je označením pro pracovní třídu.¹⁰²

Všechna, autory zmíněná slovní spojení jsou charakteristická tím, že slova, z nichž se skládají, ani v nejmenším nenaznačují jejich pravý význam.

2.3.1.1.1.2 Střední transparentnost

Toto označení pod sebou ukrývá slovní spojení, které je tvořeno komponenty A a B, z nichž pouze jeden naplňuje takovou sémantickou roli, která odpovídá tomu, jak je pojem

---

⁹⁶ Définitions : grenouille. In: *Dictionnaire de français Larousse* [online]. [cit. 2023-07-17]. Dostupné z:

<https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/grenouille/38156#locution>

⁹⁷ MELČUK, Igor a Jasmina MILIĆEVIĆ. *Introduction à la linguistique: volume 1*. Paris: Hermann Éditeurs, 2014. ISBN 978 2 7056 8058 9., s. 296

⁹⁸ *Mettre les pieds dans le plat* — *Wiktionnaire* [online]. [cit. 2023-06-19]. Dostupné z:

https://fr.wiktionary.org/wiki/mettre_les_pieds_dans_le_plat

⁹⁹ Définitions : escampette. In: *Dictionnaire de français Larousse* [online]. [cit. 2023-07-17]. Dostupné z:

<https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/escampette/30942#locution>

¹⁰⁰ *Filer un mauvais coton* — *Wiktionnaire* [online]. [cit. 2023-06-19]. Dostupné z:

https://fr.wiktionary.org/wiki/filer_un_mauvais_coton

¹⁰¹ Začarovaný kruh. In: *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2023 [cit. 2023-07-10]. Dostupné z: https://cs.wiktionary.org/wiki/začarovaný_kruh

¹⁰² *Col bleu* — *Wiktionnaire* [online]. [cit. 2023-06-21]. Dostupné z: https://fr.wiktionary.org/wiki/col_bleu

chápan v běžné komunikační situaci.¹⁰³ Autoři Meřčuk a Milićević tento jev opět demonstrují na několika příkladech. Uvádějí například spojení *mouline à paroles, casser les oreilles* či *prendre l'air*.¹⁰⁴

Mouline à parole je spojením, které označuje člověka, který moc mluví. V češtině bychom použili výrazy jako kecka, povídálek, žvanil či tlučhuba.¹⁰⁵ *Casser les oreilles* označuje situaci, ve které někdo/něco vytváří příliš mnoho hluku a obtěžuje tím své okolí.¹⁰⁶ *Prendre l'air* je slovesnou frází, která nabírá významu *okysličit se, provětrat se, získat trochu vzduchu*.¹⁰⁷ Všechny zmíněné výrazy v sobě obsahují část sémantického významu, a tak jsme schopni jejich smysl alespoň částečně odvodit.

2.3.1.1.1.3 Maximální transparentnost

Maximální transparentnost se objevuje u takzvaných *locutions faibles*. Tato slovní spojení jsou charakteristická vysokou sémantickou průzračností. Jako vzory Meřčuk a Milićević uvádí *tache solaire (sluneční skvrna)*, *attendre enfant (čekat dítě)*, *rouge à lèvres (rtěnka)*, *centre commercial (nákupní centrum)*¹⁰⁸ a další. Jak si můžeme povšimnout, všechna *locutions* mají přímou referenci k jevu, který označují. Pokud se právě výrazy s maximální transparentností vyskytnou v komunikaci, recipientovi bude jejich význam jasný.

Je důležité podotknout, že rozdíl mezi minimální a maximální transparentností je zcela zásadní. V případě situace, ve které by se jedinec dorozumíval jiným nežli svým mateřským jazykem, by byla tato odlišnost jasně zřetelná. Pokud by v rámci komunikace bylo použito *locution* s minimální transparentností, jeho význam by byl skryt. Výrazy (a především poté jejich významy), které se v jazyce vyskytují a podléhají minimální transparentnosti, jsou známy především rodilým mluvčím daného jazyka. Pokud by byl použit výraz, jehož transparentnost je maximální, nebylo by složité domyslet si, co se za ním skrývá. Jev lze demonstrovat na již

---

¹⁰³ MELČUK, Igor a Jasmina MILIĆEVIĆ. *Introduction à la linguistique: volume 1*. Paris: Hermann Éditeurs, 2014. ISBN 978 2 7056 8058 9. s. 279

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 296

¹⁰⁵ *Moulin à paroles* – Wikislovník [online]. [cit. 2023-06-21]. Dostupné z: https://cs.wiktionary.org/wiki/moulin_à_paroles

¹⁰⁶ Définitions : casser, être cassé, se casser. In: *Dictionnaire de français Larousse* [online]. [cit. 2023-07-17]. Dostupné z: <https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/casser/13619#169491>

¹⁰⁷ *Prendre l'air* — Wiktionnaire [online]. [cit. 2023-06-24]. Dostupné z:

https://fr.wiktionary.org/wiki/prendre_l%E2%80%99air

¹⁰⁸ MELČUK, Igor a Jasmina MILIĆEVIĆ. *Introduction à la linguistique: volume 1*. Paris: Hermann Éditeurs, 2014. ISBN 978 2 7056 8058 9. s. 297

zmíněném *rouge à lèvres*. V případě, že by jedinec disponoval alespoň základní znalostí francouzštiny a dokázal by si přeložit jednotlivá slovíčka, tedy rouge – červená, à – na a lèvres – rty, význam tohoto *locution* by byl odvoditelný. Naproti tomu *locution manger la grenouille*, které lze přeložit jako *sníst žábu*, by i vzhledem ke komunikačnímu kontextu smysl nedávalo.

2.3.1.2 Kolokace

Autoři Melčuk a Milićević dále ve své publikaci představují kolokace, což jsou *mírně omezené lexikální frazeologické jednotky, které jsou tzv. kompoziční*.¹⁰⁹ Kolokace jsou tvořeny dvojicí, v níž jeden člen tvoří základ (bázi) a druhý je nazýván kolokátorem.¹¹⁰

Pro lepší pochopení pojmu demonstrují kolokaci na několika příkladech. Uvádějí spojení *amour fou* (v překladu bláznivá láska) či *l'auteur du crime* (česky pachatel, původce zločinu). V prvním příkladu je bázi slovo láska (tedy *amour*), ve druhém je to poté zločin (*crime*). Zbylé části spojení, tedy *fou a l'auteur*, nabývají funkce kolokátoru.¹¹¹

Význam kolokace je zároveň ovlivněn kontextem a závisí na složkách, které ji tvoří. Důležitým faktem je, že význam kolokátoru se odvozuje od druhého slova, které tak spolu s ním vytváří kompoziční frazém.¹¹²

2.3.2 Sémanticko-lexikální syntagmatické frazémy

Autoři publikace Melčuk a Milićević do této kategorie zařazují klišé a tzv. pragmatémy, které jsou obsahem následujících podkapitol.

2.3.2.1 Klišé

Cliché (česky klišé) je sémanticko-lexikální frázi, přičemž zachování této struktury je povinné. Autoři Melčuk a Milićević upřesňují, že *komplexní význam není konstruován v rámci konkrétního řečového aktu, ale existuje v jazyce jako celek, a to s omezeným lexikálním vyjádřením*.¹¹³ Tento lexikální celek vyjadřuje specifický význam, aniž by došlo k porušení

---

¹⁰⁹ MELČUK, Igor a Jasmina MILIĆEVIĆ. *Introduction à la linguistique: volume 1*. Paris: Hermann Éditeurs, 2014. ISBN 978 2 7056 8058 9. s. 297

¹¹⁰ Tamtéž, s. 297

¹¹¹ Tamtéž, s. 297

¹¹² Tamtéž, s. 297

¹¹³ Tamtéž, s. 298

významu jeho jednotlivých složek Autoři nadále upozorňují, že velmi podstatnou podtřídu tvoří tzv. *pragmatèmes*.¹¹⁴

2.3.2.2 Pragmatémy

Dalo by se říci, že pragmatém je specifickým druhem (podtypem) klišé. Odlišuje se od něj tím, že je do značné míry specifikován situací, ve které je použit. Pragmatém je takovou slovní jednotkou, která nabývá svého významu a smyslu pouze v jedné konkrétní situaci, ve které se mluvčí nachází. Samotné označení pragmatém poté vychází z faktu, že informace o situaci je považována za pragmatickou. Autoři Meřčuk a Miličević pragmatém ilustrují na příkladu dopravního značení s nápisem, kdy se v průběhu řízení setkáme s nápisem *jed'te krokem*.¹¹⁵

Dále nás autoři seznamují s faktem, že pragmatémy jsou úzce propojeny s prostředím komunikace. Týkají se mimo jiné *dopisů, dopravního značení* či *telefonních hovorů*.¹¹⁶ Autoři však upozorňují, že *tato specifikace situačním kontextem nemusí být spojena výhradně s pragmatémy*.¹¹⁷

2.4 Pojetí podle J. V. Bečky

J. V. Bečka frazémy dělí na celkem tři základní typy. Konkrétně se jedná o frazeologické obraty zesilující (intenzifikační), slovesné a konkretizační (rčení). Tyto tři kategorie budou v následujících oddílech této bakalářské práce rozebrány.

2.4.1 Frazelogické obraty zesilující

Tyto obraty lze jinak také nazvat jako obraty intenzifikační. Intenzifikace ve frazémeh je jazykový jev posilující význam slov a vyjadřující jejich větší míru nebo intenzitu. V odborném a publicistickém stylu se často používají intenzifikující přídavná jména či příslovce k vyjádření intenzity v abstraktních kontextech např. *hluboké znalosti, široké možnosti*.¹¹⁸ Autor zároveň dodává, že v mluveném jazyce se intenzifikace často kombinuje

---

¹¹⁴ MEŘČUK, Igor a Jasmina MILIČEVIĆ. *Introduction à la linguistique: volume 1*. Paris: Hermann Éditeurs, 2014. ISBN 978 2 7056 8058 9, s. 299

¹¹⁵ Tamtéž, s. 299

¹¹⁶ Tamtéž, s. 299

¹¹⁷ Tamtéž, s. 300

¹¹⁸ BEČKA, Josef Václav. *Slovník synonym a frazeologismů*. 3. upr. a dopl. vyd. Praha: Novinář, 1979. s. 323

s emocionální expresivitou. Vyjádření intenzity má z tohoto důvodu mnohdy sklony ke stereotypnosti.¹¹⁹

Intenzifikační frazeologismy mají původ v lidově řeči. V intelektuálním slohu se objevují velmi zřídka a pokud se v něm vyskytují, *mívají převážně formu přídavné jméno - podstatné jméno (např. frapantní povaha)*.¹²⁰

Autor uvádí celkem 5 forem intenzifikačních frazeologismů. Zmiňuje přirovnání slovní (*krade jako straka*), přirovnání větné (*spal, jako když ho do vody hodí*), intenzifikaci pomocí přídavného jména či příslovce (*slepě důvěřovat*), intenzifikaci pomocí podstatného jména (*po zuby ozbrojený*) a jako poslední uvádí intenzifikaci pomocí věty účinkové (*lže, až se mu od úst práší*).¹²¹

2.4.2 Frazeologické obraty slovesné

Autor uvádí, že frazeologické obraty slovesné jsou ustálenými spojeními podstatného jména se slovesem. Tyto obraty mají pevnou formu, a sloveso uvádí podstatné jméno do dějového vztahu. Často jsou používány ve vědeckých či společenskovedních projevech a v publicistice. Je důležité upozornit, že při vytváření těchto spojení mohou, zejména u abstraktních podstatných jmen, nastat obtíže.¹²²

Autor uvádí několik příkladů dějových vztahů, kde je právě tento druh frazeologismů využíván. Mezi jinými zmiňuje například vyjádření abstraktního majetnictví (*mít strach, mít dojem*), či vyjádření abstraktního stavu (*být v rozpacích*).¹²³

2.4.3 Rčení

Ve své publikaci J. V. Bečka uvádí, že rčení jsou klíčovou součástí frazeologie. Tyto obraty jsou často výraznější a přesnější než obvyklá pojmenování. Mají bohatou významovou náplň, a umožňují tak vyjádřit různé odstíny významu v závislosti na kontextu a perspektivě. Některá z těchto rčení mají staré kořeny a odrážejí minulost národa, spojenou s venkovským životem (jako například *hnát vodu na něčí mlýn*)¹²⁴ nebo s náboženským vlivem

---

¹¹⁹ BEČKA, Josef Václav. *Slovník synonym a frazeologismů*. 3. upr. a dopl. vyd. Praha: Novinář, 1979, s. 323

¹²⁰ Tamtéž, s. 324

¹²¹ Tamtéž s. 402-404

¹²² Tamtéž, s. 343

¹²³ Tamtéž, 342

¹²⁴ Tamtéž, s. 403

(např. *přijít s křížkem po funuse*).¹²⁵ J.V. Bečka také zdůrazňuje, že tato rčení zvyšují konkrétnost a pestrost slohu a umožňují vyjádřit složité myšlenky a obrazy v jednoduché a výstižné formě. Uvádí, že rčení jsou obzvláště častá v publicistickém stylu.¹²⁶

2.5 Komparace odlišných pojetí

František Čermák, J. V. Bečka, Igor Meřčuk a Jasmina Milićević patří mezi významné jazykovědné badatele, kteří se zabývají frazeologií. Jejich přístupy ke zkoumání frazeologie se však odlišují a na tuto vědní disciplínu nahlíží skrze rozdílné perspektivy.

František Čermák je českým autorem a představuje velmi široký a komplexní pohled na tento vědní obor. Jeho důraz je kladen právě na komplexnost, a jeho pojetí je tak rozsáhlejší, neboť jeho snahou je zahrnout co nejvíce aspektů této jazykové oblasti.

Igor Meřčuk spolu s Jasminou Milićević zaměřují svou pozornost na syntagmatické fráze a jejich sémantické struktury. Zabývají se lexikálním a syntaktickým spojením slov ve frazémeh a jejich vzájemnou interakcí. Přístup J. V. Bečky poté klade důraz na frazémy s výrazným významem a zdůrazňuje jejich funkční a expresivní aspekty.

I když každý z těchto badatelů poskytuje cenné poznatky o frazeologii, najdeme u nich odlišnosti v jejich přístupech a celkovém zaměření. Je to právě Čermákovu pojetí, které nám svou komplexností představuje tuto disciplínu ve velmi širokém rámci. Každý z těchto badatelů přináší unikátní perspektivu a přístup k frazeologii.

Co se týká pojmů, lze vidět, že pojetí autorů jsou v mnoha ohledech odlišná. Lze uvést například Čermákem zmiňované kolokační frazémy, které je možné u Bečky dohledat v rámci intenzifikačních frazémů a rčení. Dále lze upozornit na fakt, že zatímco Čermák hovoří o verbonominálních kvazifrazémeh, Bečka se uchyluje k označení slovesné frazémy. Autoři Meřčuk a Milićević je poté odlišně od obou autorů nazývají kolokacemi.

---

¹²⁵ BEČKA, Josef Václav. *Slovník synonym a frazeologismů*. 3. upr. a dopl. vyd. Praha: Novinář, 1979., s. 403

¹²⁶ Tamtéž, s. 402–404

3 Propojení řeči s hudbou

To, že mezi hudbou a řečí existuje spojení, které přináší do lidského života mnoho důležitých aspektů, je nepopíratelné. Hudba jako univerzální jazyk předává nejenom konkrétní sdělení prostřednictvím slov, ale také vyvolává emoce, které jsou nezávislé na jazykových bariérách.

Autoři studie *Quand la Parole devient Musique* uvádí, že důležitost analýzy textů písní v sociomuzikologii spočívá ve schopnosti umístit hudební skladbu do širšího sociokulturního kontextu. Text písně může povědět mnohé o autorských úmyslech, sociálních a kulturních normách dané doby a o emocionálním přenosu mezi umělcem a publikem. Tento interdisciplinární přístup umožňuje lépe pochopit širší význam hudby a umístění písní do kontextu společnosti.¹²⁷

Hudba hraje neodmyslitelnou a klíčovou roli i v rámci filmového průmyslu a divadelního světa, kde obohacuje dramatický projev. Simon Bonvin zároveň připomíná, že jazyk má symbolickou hodnotu. Upozorňuje i na výrok z bible, tedy že na počátku bylo slovo. Dále nám poskytuje cenný náhled na hudbu, jakožto na *univerzální jazyk, který ignoruje jazykové bariéry*.¹²⁸ Hudba a řeč jsou zároveň propojeny rytmem, který přispívá k dynamice řeči a je významným aktérem na poli rétoriky. Celkově lze konstatovat, že spojení mezi hudbou a řečí má klíčový význam pro porozumění a vyjádření emocí a sdělení, a to jak ve světě umění, tak i v každodenním životě.

3.1 Hudba a lingvistika

Průnik hudby a lingvistiky lze pozorovat například v analýze textů písní. Toto propojení je zjevné v tom, že texty písní mají svou vlastní strukturu a gramatiku. Ty se následně prolínají s hudebními aspekty skladby. Lingvistické nástroje poté umožňují zkoumat syntaktické a sémantické prvky textů, což napomáhá lépe porozumět tomu, jak jsou významy a emoce vyjádřeny skrze hudební složku.¹²⁹

Autoři studie *Lyrics-based analysis and classification of music* uvádí, že zjištění, že zvukový a textový obsah jsou v mozku zpracovávány nezávisle, zároveň naznačuje, že poslech

---

¹²⁷ BONVIN, Simon. *Quand la Parole devient Musique*. Lausanne, Švýcarsko, 2015. Travail de Bachelor. Manufacture – Haute école de théâtre de Suisse romande., s. 10–13

¹²⁸ Tamtéž, s. 10–13

¹²⁹ FELL, Michael; SPORLEDER, Caroline. Lyrics-based analysis and classification of music. In: *Proceedings of COLING 2014, the 25th international conference on computational linguistics: Technical papers*. 2014. s. 620-631.

hudby a vnímání textu jsou dvě oddělené, ale doplňující se zkušenosti, které mají vliv na celkové vnímání písně.¹³⁰

Dále nás seznamují s tím, že studium struktury textů písní přináší cenný vhled do vazeb mezi hudbou a lingvistikou. Skrze analýzu syntaxe, fonologie a sémantiky textů písní lze lépe pochopit, jak jazyk a hudba spolupracují. Tato spolupráce zároveň vede k vytváření emocionálně nabitých a umělecky bohatých skladeb. Texty písní mohou zároveň sloužit jako zástupce melodických, strukturních a rytmických vlastností zvukového signálu. Například melodii a rytmus lze často vysledovat ve vzorci důrazu v textu, zatímco celková struktura písně se odráží v pořadí textových prvků, jakými jsou refrén či sloka.¹³¹

Tyto poznatky mají potenciál obohatit oblast hudební lingvistiky, a posunout tak chápání hudební tvorby a jejího vlivu na společnost.

---

¹³⁰ FELL, Michael; SPORLEDER, Caroline. Lyrics-based analysis and classification of music. In: *Proceedings of COLING 2014, the 25th international conference on computational linguistics: Technical papers*. 2014., s.620–631

¹³¹ Tamtéž, s.620–631

4 PRAKTICKÁ ČÁST

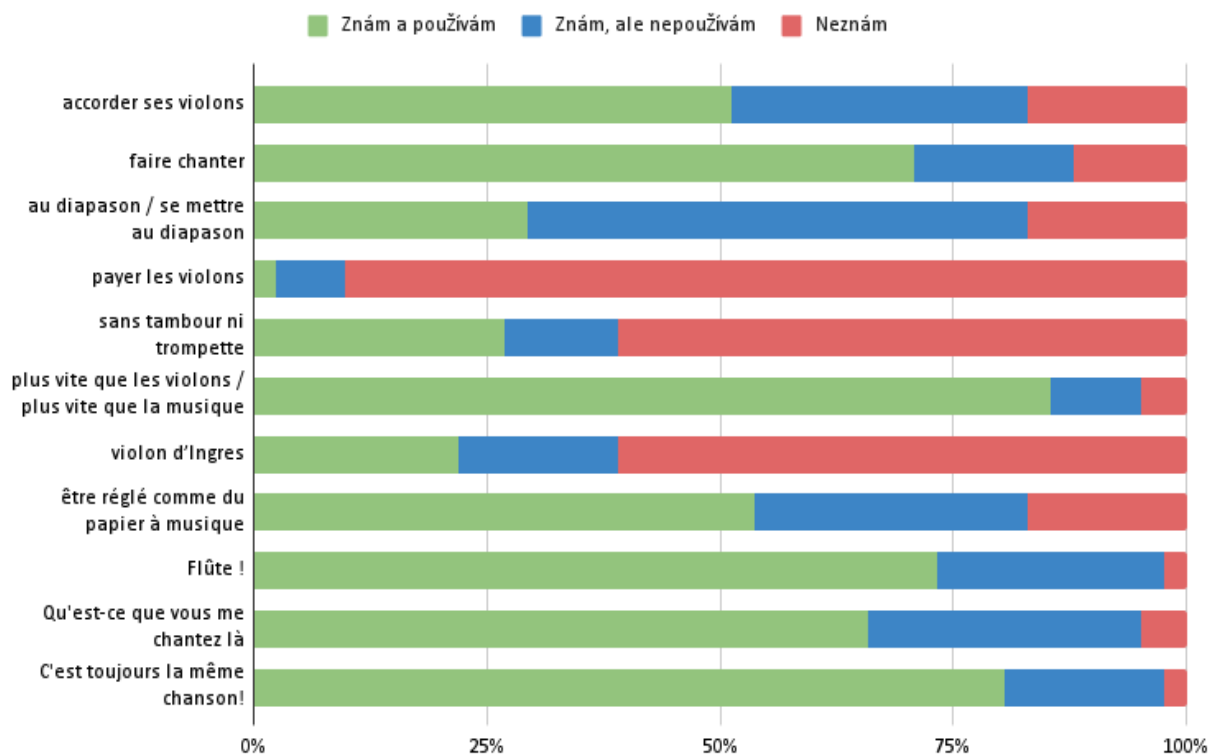
4.1 Metodologie

V rámci praktické části byla pozornost zaměřena na vybraná ustálená slovní spojení z oblasti hudby. Následně bylo provedeno dotazníkové šetření. Sestavený dotazník byl zaslán respondentům, jejichž rodným jazykem je francouzština. Dotazník obsahoval uzavřené, ale i otevřené otázky. Celkovému počtu 41 respondentů byla nejprve položena otázka, zda ustálená slovní spojení z oblasti hudby v současné francouzštině znají a používají je, či je znají, ale nejsou jimi používána, nebo zda tyto výrazy neznají vůbec. Pokud jimi bylo zodpovězeno, že daný výraz znají, v rámci dotazníku následně vlastními slovy interpretovali jeho význam. V rámci detailnějšího zkoumání dat získaných z dotazníku byla poté pozornost zaměřena především na věk, pohlaví a vztah respondentů k hudbě.

4.2 Souhrnné výsledky dotazníkového šetření

Následující graf znázorňuje, jaká rčení z oblasti hudby jsou mezi všemi respondenty nejvíce známá, která jsou nejčastěji používána či která velké množství respondentů nezná. Z grafu lze vyčíst, že nejznámějším a současně nejvíce používaným je výraz *plus vite que les violons/plus vite que la musique*. U tohoto výrazu všichni respondenti ve věku 15–25 let uvedli, že výraz znají a používají ho. Výraz neznali pouze dva lidé z věkové kategorie 46–65 let. Dalším, který zná a aktivně využívá více než 75 % respondentů, je výraz *c'est toujours la même chanson!* Tento výraz neznal pouze jeden ze všech (celkem 41) respondentů a 33 z nich navíc výraz používá v běžném životě. Naopak výrazem, který znalo nejméně lidí, byl *payer les violons*. Tento výraz byl znám pouze 4 respondentům, z nichž jej používá pouze jeden. Výraz *accorder ses violons* zná a aktivně využívá více než polovina respondentů. V rámci dotazníkového šetření však bylo zjištěno, že mladší generace tento výraz zná spíše pasivně, neboť ho běžně nepoužívá. Oproti tomu 100 % respondentů ve věku od 46 let výše jej zná a aktivně využívá. Dotazníkovým šetřením u výrazu *Flûte!* bylo zjištěno, že ho nezná pouze jeden z respondentů. Ze získaných dat bylo dále zjištěno, že je ve velké míře využíván spíše staršími lidmi. Respondenti ve věku od 15 do 25 let se uchylují spíše k synonymnímu výrazu *zut!*.

Z veškerých získaných dat byl nejvýrazněji pozorovatelný rozdíl mezi věkovými skupinami. V celkovém kontextu lidé ve vyšším věku, primárně poté respondenti ve věku 66 let a více, znají a používají vybrané výrazy nejvíce.

Obrázek 1 - souhrnný graf

4.3 Stanovené hypotézy

V rámci výzkumu byly stanoveny celkem tři hypotézy. První z nich byla vztažena k věku respondentů. Konkrétně bylo zkoumáno, zda se odlišuje znalost vybraných rčení v závislosti na jejich věku. Předpoklad, že znalost vybraných termínů bude lepší u lidí ve vyšším věku byl po vyhodnocení získaných dat potvrzen.

V rámci dotazníků bylo zjištěno, že nejmenší znalost vybraných slovních spojení mají respondenti ve věku 15–25 let. Výše neznalosti v této věkové kategorii dosahovala 32 %. V rámci věkové kategorie od 26 do 45 let ti, co neznali dané výrazy tvořili 26,9 %. V dalších věkových skupinách se znalost výrazů zvýšila. Ve skupině respondentů ve věku 46–65 let zadané výrazy neznalo 14,6 % a v poslední skupině poté neznalost činila pouhých 8,3 %. V poslední zmiňované skupině bylo zároveň nejvyšší procento jedinců, kteří uvedli, že výraz používají v běžné komunikaci.

Druhá hypotéza byla vymezena na základě statistiky od společnosti Deloitte, která přináší data potvrzující, že ženy dlouhodobě čtou více než muži.¹³² Na základě tohoto faktu lze předpokládat, že jejich znalost daných výrazů bude díky větší konzumaci literárních děl vyšší než u mužů. V rámci dotazníkového šetření však bylo zjištěno, že mezi ženami se celková neznalost vybraných výrazů pohybuje okolo 25 %, zatímco u mužů okolo 22,3 %. Muži také vybrané výrazy používají v běžné komunikaci častěji. Konkrétně poté v 56,3 %. U žen se aktivní využívání výrazů pohybovalo okolo 52,7 %.

Poslední hypotéza byla založena na vztahu respondentů k hudbě. Na základě jejich odpovědí, jestli se věnují hudbě (hrají na hudební nástroj), bylo zkoumáno, zda má tento aspekt vliv na znalost vybraných rčení. Z pozorování získaných dat bylo zjištěno, že ve skupině lidí, kteří hrají na hudební nástroj se neznalost vybraných spojení pohybovala okolo 30,2 %. Zhruba 51 % lidí z téže skupiny následně uvedlo, že dané výrazy využívají v rámci běžné komunikace. V kategorii respondentů, kteří na hudební nástroj nehrají byla neznalost menší a tvořila 21 %. Aktivně poté výrazy užívá 55,7 %.

4.4 Původ respondentů

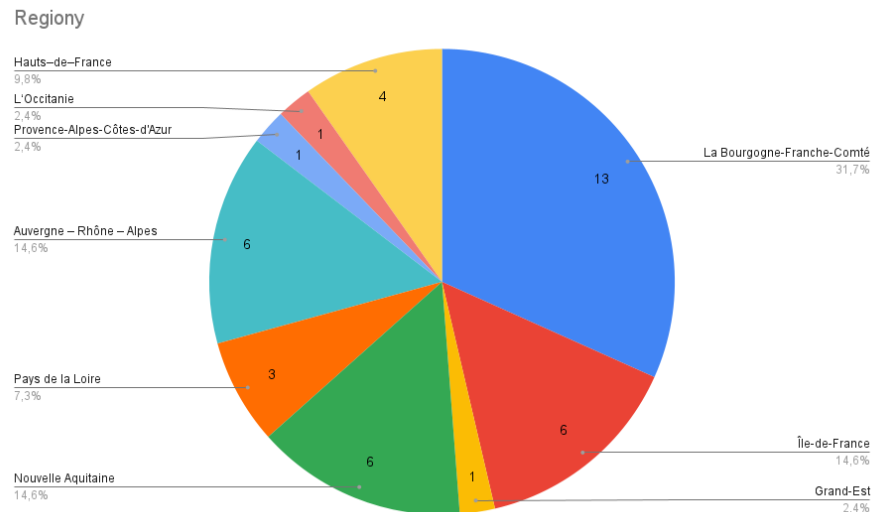
Z uvedeného grafu lze vyčíst, že nejvíce zastoupenou skupinou byli lidé žijící v regionu Bourgogne-Franche-Comté. Celkem se z této části Francie zúčastnilo výzkumu 13 lidí. Další 3 regiony byly zastoupeny počtem 6 respondentů. Jednalo se o regiony Auvergne-Rhône-Alpes, Nouvelle Aquitaine a Île-de-France. Celkem 4 respondenti pocházeli z regionu Hauts-de-France a 3 z Pays de la Loire. Poslední 3 respondenti pocházeli každý z jiného regionu. Konkrétně se jednalo o L'Occitanie, Provence-Alpes-Côtes-d'Azur a region Grand-Est.

---

¹³² AUXIER, Brooke, Duncan STEWART, Ariane BUCAILLE a Kevin WESTCOTT. The gender gap in reading.

In: *Deloitte Insights* [online]. Deloitte, 2021 [cit. 2023-07-23]. Dostupné z:

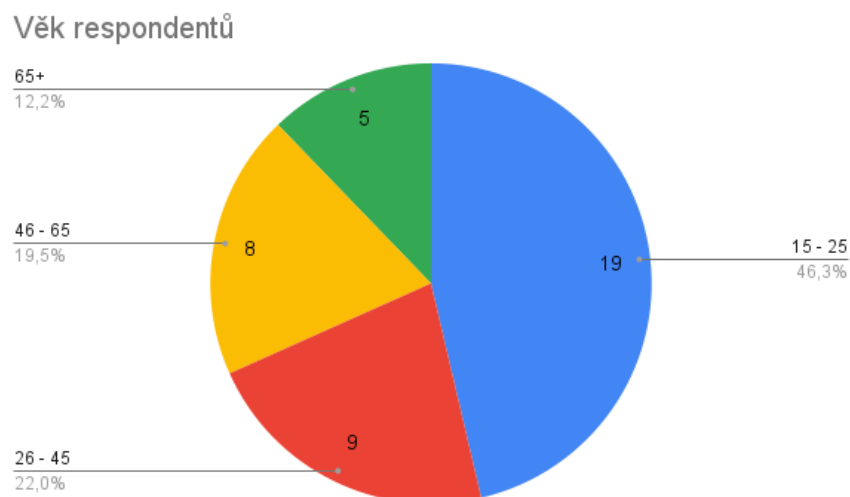
<https://www2.deloitte.com/us/en/insights/industry/technology/technology-media-and-telecom-predictions/2022/gender-gap-in-reading.html>

Obrázek 2 - původ respondentů

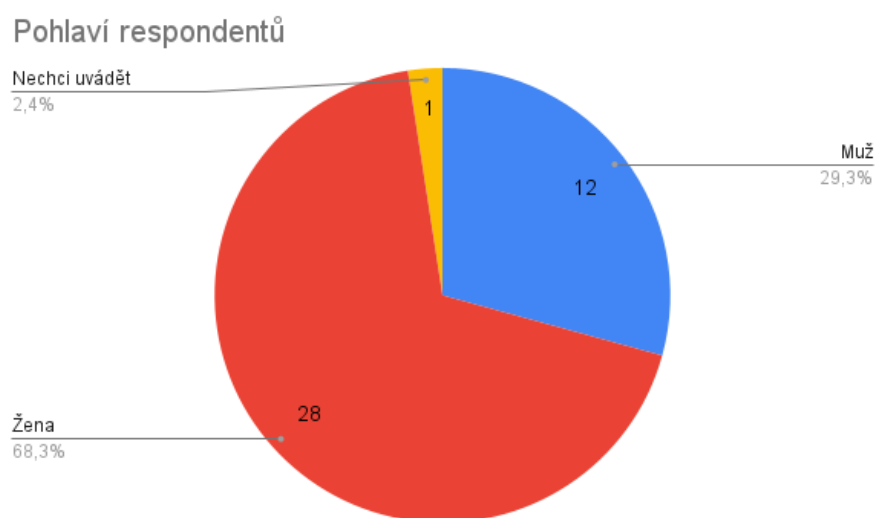
4.5 Věk a pohlaví respondentů

Věkové rozmezí respondentů, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření, bylo zvoleno od 15 let výše. Nejvíce zastoupenou byla skupina respondentů ve věku od 15 do 25 let (v grafu znázorněna modře). V tomto věkovém rozmezí odpovídalo na dotazník celkem 19 jedinců. Věková kategorie od 26 let do 45 let byla zastoupena počtem 9 respondentů. Ve věku od 46 let do 65 let poté odpovídalo na dotazník 8 jedinců. Nejméně zastoupenou byla kategorie ve věku od 66 let výše, kterou tvořilo 5 respondentů.

Obrázek 3 - věk respondentů

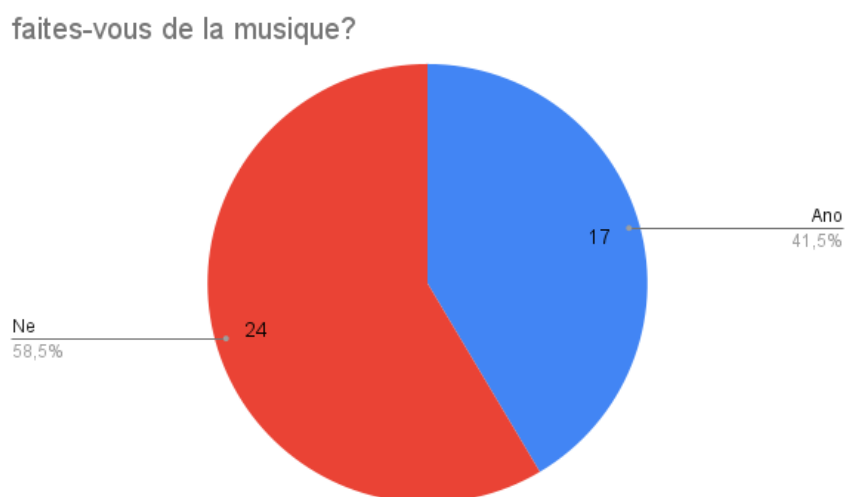
Jak lze vyčíst z následujícího grafu, z celkového počtu 41 dotazovaných bylo 28 žen. Muži byli zastoupeni v počtu 12 a jeden z respondentů své pohlaví nechtěl uvádět.

Obrázek 4 - pohlaví respondentů

4.6 Vztah respondentů k hudbě

Následující graf znázorňuje vztah respondentů k hudbě. V rámci dotazníku jim byla položena otázka, zda se věnují hudbě. Výsledky ukazují, že 58,5 % z dotazovaných odpovědělo kladně. Zbýlých 41,5 % poté uvedlo, že se hudbě nevěnují.

Obrázek 5 - vztah respondentů k hudbě

4.7 Ustálená slovní spojení ze světa hudby

V rámci této kapitoly budou představena jednotlivá slovní spojení, která jsou propojena se světem hudby. Jedná se o výrazy vybrané především z knih *Francouzské idiomy: Idiotismes françaises*¹³³ a *Dictionnaire des locutions françaises*¹³⁴. Výběr z těchto knih byl poté doplněn o další vybrané výrazy (*flûte a c'est toujours la même chanson*), které byly vyhledány pomocí online slovníků.

Pomocí internetových slovníků bude v rámci praktické části ověřeno, zda se v nich výrazy vyskytují a u jednotlivých slovních spojení bude představen jejich význam. Využity byly slovníky *Larousse*¹³⁵, *Wiktionnaire*¹³⁶, *Le Robert*¹³⁷ a v neposlední řadě také *Dictionnaire de l'Académie française*¹³⁸. Pro porovnání významů a překladových ekvivalentů byl poté využit paralelní korpus InterCorp.

Dále byly analyzovány odpovědi získané v rámci dotazníkového šetření. Zkoumán byl také soulad jednotlivých odpovědí s pravým významem vybraných výrazů. Nakonec byla získaná data porovnávána ze tří, výše zmíněných, hledisek. Tedy dle věku, pohlaví a vztahu respondentů k hudbě.

4.7.1 Accorder ses violons

Význam tohoto výrazu je dle slovníku Larousse *se mettre d'accord*, tedy dohodnout se, souhlasit či shodnout se. Tento výraz byl dohledán ve všech čtyřech zvolených slovnících.

Po zadání výrazu *accorder ses violons* do paralelního korpusu InterCorp byl zaznamenán pouze jediný výskyt, jenž je do českého jazyka přeložen jako *došlo k vyjádření stejných názorů*.¹³⁹ Významově lze tento výraz považovat za správný.

---

¹³³ SICES, David, Jacqueline B. SICES a François DENOEU. *Francouzské idiomy: Idiotismes français*. Brno: Computer Press, 2009. Jazykové učebnice pro samouky (Computer Press). ISBN 978-80-251-2482-6.

¹³⁴ RAT, Maurice. *Dictionnaire des locutions françaises*. Ed. augmentée d'un supplément. Paris: Librairie Larousse, 1957.

¹³⁵ <https://www.larousse.fr> [online]. [cit. 2023-07-21]

¹³⁶ https://fr.wiktionary.org/wiki/Wiktionnaire:Page_d'accueil [online]. [cit. 2023-07-21]

¹³⁷ <https://dictionnaire.lerobert.com> [online]. [cit. 2023-07-21]

¹³⁸ <https://www.academie-francaise.fr> [online]. [cit. 2023-07-21]

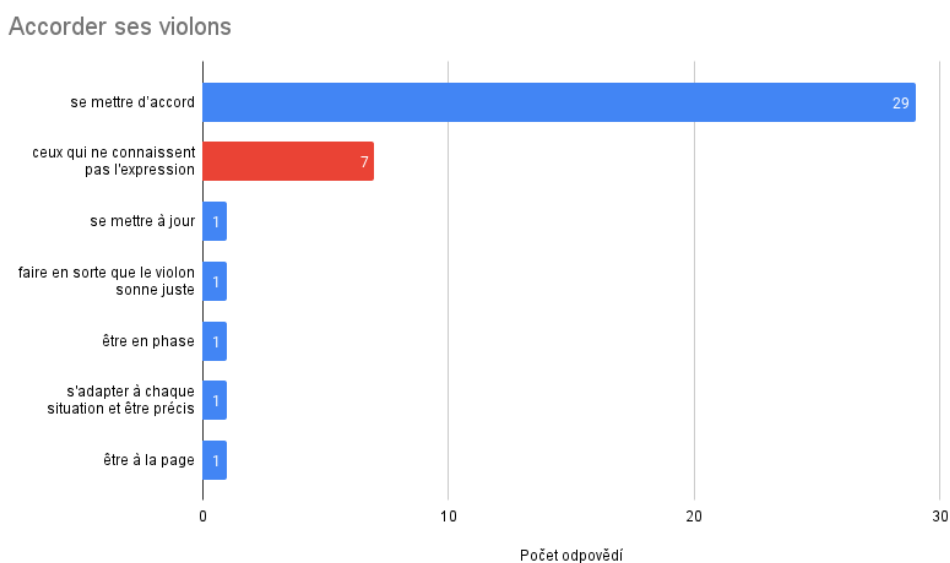
¹³⁹ *InterCorp v15 - French / Accorder, ses, violons (Konkordance)* [online]. [cit. 2023-06-27]. Dostupné z:

https://www.korpus.cz/kontext/view?maincorp=intercorp_v15_fr&viewmode=align&pagesize=40&attrs=word&attr_vmode=visible-kwic&base_viewattr=word&refs=%3Ddoc.id&q=-1YMia2cMECgQ&cutoff=0

4.7.1.1 Obecné výsledky dotazníkového šetření pro výraz *accordez ses violons*

V rámci dotazníkového šetření bylo zjištěno, že 7 respondentů tento výraz nezná, a dále tak nevysvětlovali jeho význam. Nejvíce zastoupená byla mezi respondenty odpověď *se mettre d'accord* (dohodnout se), pomocí které tento výraz popsalo 29 dotazovaných. Mezi dalšími, již méně zastoupenými odpověďmi, byly *se mettre à jour*, *être à la page*, *faire en sorte que les violons sonne juste*, *être en phase* či *s'adapter à chaque situation et être précise*.

Výraz *mettre à jour* lze pomocí internetového zdroje Wiktionnaire definovat jako být v souladu se současným stavem poznání, pokrokem, nejnovějším vývojem.¹⁴⁰ Spojení *être à la page* lze s pomocí slovníku Larousse definovat jako *être au courant des dernières nouveautés*¹⁴¹ (být v obraze). Obě odpovědi lze považovat za chybné. Další z uvedených odpovědí je *faire en sorte que les violons sonne juste*. Tuto odpověď lze označit za zcela chybnou, neboť její význam odpovídá českému naladit housle. Následující uvedenou odpověď *s'adapter à chaque situation et être précis* je do češtiny možné přeložit jako přizpůsobit se jakékoliv situaci a být precizní. Ani tato odpověď tak nenaplňuje hledaný význam zadaného výrazu. Poslední ze zmíněných odpovědí je *être en phase*, kterou lze přeložit jako být v souladu. Lze uvést, že definice výrazu použita tímto respondentem námi hledaný význam naplňuje.

Obrázek 6 - *accorder ses violons*

¹⁴⁰ *Mettre à jour* — Wiktionnaire [online]. [cit. 2023-07-15]. Dostupné z:

https://fr.wiktionary.org/wiki/mettre_%C3%A0_jour

¹⁴¹ *Définitions : page* - Dictionnaire de français Larousse [online]. [cit. 2023-07-15]. Dostupné z:

<https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/page/57231>

4.7.1.2 Výsledky dotazníkového šetření podle věku

Analýza dle věku odhalila, že v rámci skupiny ve věku od 15 do 25 let celkem 12,2 % z celkového počtu 41 respondentů daný výraz nezná. V rámci této konkrétní skupiny tvořené 19 respondenty se jedná o 26,3 %. Ve skupině dotazovaných ve věku od 26 do 45 let tento výraz neznalo z celkového počtu respondentů přibližně 5 %. V rámci skupiny tvořené 9 respondenty to poté bylo 22,2 %. U těchto dvou skupin byli mezi respondenty i tací, kteří daný výraz znali, ale uvedli, že jej aktivně nevyužívají. V rámci dvou zbývajících věkových skupin toto ustálené spojení znali všichni. Zároveň všichni uvedli, že jej aktivně využívají.

4.7.1.3 Výsledky dotazníkového šetření podle pohlaví

Výsledky získané na základě analýzy dle pohlaví odhalily, že z celkového počtu 12 mužů tento výraz neznali 2, což v rámci skupiny představuje 16,7 %. Z celkového počtu všech respondentů tedy necelých 5 %. Mezi ženami tento výraz neznalo celkem 5 z nich, což je z jejich celkového počtu 28 celkem 17,9 % a v rámci všech odpovídajících poté 12,2 %.

4.7.1.4 Výsledky dotazníkového šetření podle vztahu k hudbě

Na základě informace, zda se respondent věnuje hudbě byly získány následující výsledky: celkem 31,3 % z těch, kteří uvedli, že hrají na hudební nástroj výraz *accordez ses violons* neznalo. Z respondentů, kteří v dotazníkovém šetření uvedli, že k hudbě žádný vztah nemají, daný výraz neznalo pouze 8 % z nich.

4.7.2 Faire chanter

Ustálený slovní výraz *faire chanter* by bylo možné do českého jazyka přeložit jako (někoho) *vydírat*. S pomocí zvolených slovníků bylo ověřeno, že se význam tohoto výrazu ve všech případech shoduje. S pomocí knihy *Francouzské idiomy: Idiotismes français* lze získat definici výrazu znějící *exercer sur lui un chantage*¹⁴² (vydírat ho).

Dále byl ověřen výskyt tohoto výrazu v paralelním korpusu InterCorp. Po zadání výrazu bylo nalezeno celkem 108 výskytů. Námí zvolený výraz byl překládán pomocí slov *vydíráni*, *vyděračství* či jako *přimět někoho zpívat* (opět ve smyslu vydírat). Mezi překladovými ekvivalenty bylo, dle očekávání, možné najít i takové, které svým významem zvolenému

---

¹⁴² SICES, David, Jacqueline B. SICES a François DENOEU. *Francouzské idiomy: Idiotismes français*. Brno: Computer Press, 2009. Jazykové učebnice pro samouky (Computer Press). ISBN 978-80-251-2482-6., s. 43

slovnímu spojení neodpovídaly. Jednalo se o takové překlady, ve kterých sloveso *chanter* korespondovalo se zpěvem jako takovým.¹⁴³

4.7.2.1 Obecné výsledky dotazníkového šetření pro výraz *faire chanter*

Celkem 5 dotazovaných z celkového počtu 41 tento výraz neznalo. Více než polovina z těch, kteří výraz znali jej vysvětlila pomocí spojení *faire du chantage* či slovem *chantage* (*vydírání*). Tyto odpovědi tak korespondovaly s pravým významem zadaného výrazu. Mezi dalšími odpověďmi se objevily výrazy *menacer*, *exercer une pression*, *faire sonner*, *baratiner quelqu'un*, *faire un deal* nebo *faire mariner*, jejichž významy a shodnost s pravým významem bude nyní analyzována.

Výrazy *menacer* (vyhrožovat) a *exercer une pression sur quelqu'un* (vytvářet nátlak) je možné považovat za ekvivalentní pro *faire du chantage*, tedy výraz, kterým se označuje vydírání. Naproti tomu výraz *baratiner quelqu'un* by bylo možné přeložit spíše jako *přemlouvání*¹⁴⁴, což hledanému výrazu neodpovídá. U výrazu *faire un deal*, který byl použit respondentem ve věku od 15 do 25 let je nutné upozornit na využití anglického slova *deal* (dohoda). Výraz by bylo možné přeložit jako *dohodnout se*, což neodpovídá kýženému významu. K objasnění spojení *faire mariner* lze využít českého výrazu *někoho grilovat*, který lze chápat jako intenzivní a neoblomné vyptávání se či vyslýchání.

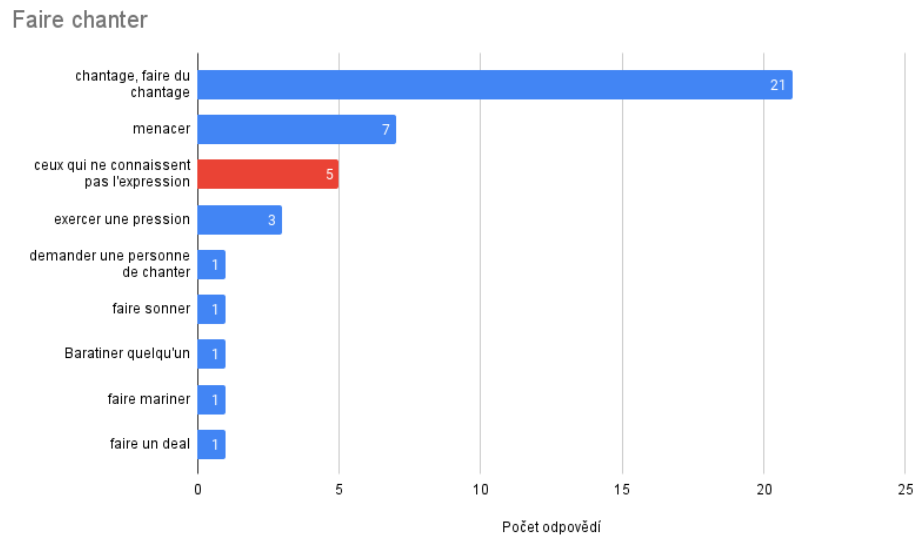
---

¹⁴³ *InterCorp v15 - French / faire, chanter (Konkordance)* [online]. [cit. 2023-06-16]. Dostupné z:

https://www.korpus.cz/kontext/view?maincorp=intercorp_v15_fr&viewmode=align&pagesize=40&attrs=word&attr_vmode=visible-kwic&base_viewattr=word&refs=%3Ddoc.id&q=~cAgMI8MK4U0I&cutoff=0

¹⁴⁴ *Définitions : baratiner - Dictionnaire de français Larousse* [online]. [cit. 2023-07-14]. Dostupné z:

https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/baratiner/7914#google_vignette

Obrázek 7 - faire chanter

4.7.2.2 Výsledky dotazníkového šetření podle věku

Ve věku od 15 do 25 let tento výraz neznalo přibližně 15,8 % odpovídajících. V rámci celkového počtu respondentů tato skupina tvoří 7,3 %. Ve věkové skupině od 26 do 45 let poté vybraný výraz neznali pouze 2 respondenti – tedy 22,2 % respondentů v dané skupině a necelých 5 % z celkového počtu. Ve zbývajících dvou skupinách bylo zjištěno, že výraz znají všichni, nicméně někteří jej aktivně nevyužívají.

4.7.2.3 Výsledky dotazníkového šetření podle pohlaví

V rámci analýzy dle pohlaví respondentů bylo zjištěno, že z počtu 12 mužů výraz neznali 2 (tedy 16,7 %). Z celkového počtu následně tyto dva muži představují necelých 5 %. U žen bylo zjištěno, že výraz neznalo přibližně 11 % (tedy 3) z nich. V rámci celkového počtu pak tato skupina reprezentuje 7,3 %.

4.7.2.4 Výsledky dotazníkového šetření podle vztahu k hudbě

Analýza odhalila, že z těch, kteří hrají na hudební nástroj neznali výraz celkem 3 jedinci. V rámci skupiny lidí se vztahem k hudbě tento počet představuje 18,8 %. Z celkového počtu poté tyto respondenti reprezentují 7,3 %. Mezi těmi, kdo uvedli, že na hudební nástroj nehrají, byli pouze 2 lidé, pro které byl uvedený výraz neznámý. V rámci skupiny představují 8 %, a z celkového počtu poté tvoří přibližně 5 %.

4.7.3 au diapason/se mettre au diapason

Tento výraz je možné dohledat ve všech námi zvolených slovnících. Ty se nadále také shodují i v jeho definici, která zní *en accord avec l'attitude ou les opinions d'autrui*, tedy souhlasit s postoji nebo názory ostatních.¹⁴⁵

Toto ustálené spojení v korpusu InterCorp není zastoupeno ve velkém množství. Při zadání celého výrazu citace tedy *mettre au diapason*, je k dispozici pouze 9 výskytů, z nichž 6 významem odpovídá hledané definici. Pokud bude však do paralelního korpusu zadán výraz *au diapason*, lze najít již větší množství výsledků. Mezi překladovými ekvivalenty se poté objevují výrazy jako *naladit se na společnou strunu, být perfektně sehraní* či *držet krok*.¹⁴⁶

4.7.3.1 Obecné výsledky dotazníkového šetření pro výraz *être/se mettre au diapason*

Z analýzy získaných dat je patrné, že 7 respondentů tento výraz nezná. Převážná většina jej však správně vysvětluje pomocí *être en accord avec quelqu'un*, což v zásadě odpovídá slovníkové definici tohoto výrazu. Pro popis tohoto výrazu dotazovaní dále využili výrazy: *se mettre à niveau, se mettre en harmonie, mettre dans les règles, être conforme, se mettre à jour, s'entendre a être au courant*, které budou nyní analyzovány.

Výrazy *se mettre en harmonie, être conforme* a *s'entendre* by mohly být považovány za odpovídající pravému významu daného výrazu. Výraz *se mettre à niveau* definuje slovník Larousse jako *à sa portée*¹⁴⁷, v překladu do češtiny tedy jako *v jeho/blízkosti*.¹⁴⁸ Slovníkové definici výrazu tak neodpovídá. *Se mettre en harmonie* lze do češtiny přeložit jako *uvést v soulad*. Internetový slovník Larousse *se mettre en harmonie* definuje jako *en accord avec quelque chose*¹⁴⁹, které odpovídá českému *uvést do souladu s něčím*. Zde tak dochází k naplnění významu, který v sobě *au diapason/se mettre au diapason* ukrývá. Jak již bylo uvedeno

---

¹⁴⁵ *Diapason* | *Dictionnaire de l'Académie française* | 9e édition [online]. [cit. 2023-06-29]. Dostupné z: <https://www.dictionnaire-academie.fr/article/A9D2366>

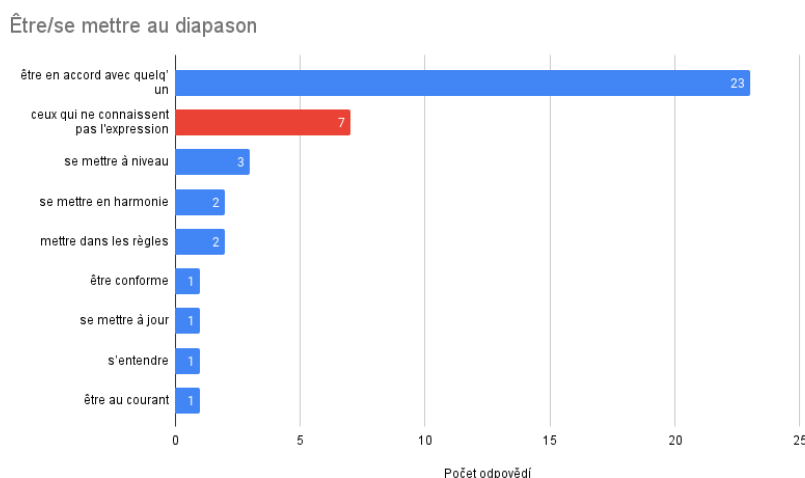
¹⁴⁶ *InterCorp v15 - French / mettre, au, diapason (Konkordance)* [online]. [cit. 2023-07-18]. Dostupné z: https://www.korpus.cz/kontext/view?maincorp=intercorp_v15_fr&viewmode=align&pagesize=40&attrs=word&attr_vmode=visible-kwic&base_viewattr=word&refs=%3Ddoc.id&q=~8ies0Ym4OMWW&cutoff=0

¹⁴⁷ Définitions : niveau. In: *Dictionnaire de français Larousse* [online]. [cit. 2023-07-17]. Dostupné z: <https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/niveau/54687#174161Larousse>

¹⁴⁸ *Portée - překlad do češtiny* [online]. Lingea [cit. 2023-07-20]. Dostupné z: <https://slovniky.lingea.cz/francouzsko-cesky/portee>

¹⁴⁹ Synonymes : harmoniser. In: *Dictionnaire de français Larousse* [online]. [cit. 2023-07-17]. Dostupné z: <https://www.larousse.fr/dictionnaires/synonymes/harmoniser/10739>

v kapitole *accordez ses violons*, výraz *mettre à jour* je možné definovat jako *být v souladu se současným stavem poznání, pokrokem, nejnovějším vývojem*.¹⁵⁰ Výraz *s'entendre* lze přeložit jako *dohodnout se*, a tak i zde dochází ke shodě. Výraz *mettre dans les règles* v češtině nabývá významu *uvést věci na pravou míru*, a definici zkoumaného výrazu tak neodpovídá. *Être conform* nabývá v českém jazyce podoby *shodovat se/být shodný*, a tak jej lze považovat za ekvivalentní k původnímu výrazu. *Être au courant* by v českém prostředí mohlo být nahrazeno výrazem *být v obraze*. Ani zde nedochází ke shodě ve významu s výrazem *au diapason/se mettre au diapason*.

Obrázek 8 - être/se mettre au diapason

4.7.3.2 Výsledky dotazníkového šetření podle věku

Bylo zjištěno, že ve skupině tvořené respondenty ve věku od 15 do 25 let výraz neznalo 6 z nich. V této skupině tak představují 31,6 % a z počtu 41 všech respondentů 14,6 %. V kategorii jedinců ve věku od 26 do 45 let výraz neznal pouze 1 člověk. V této věkové skupině představuje 11,1 %. Z počtu všech věkových skupin reprezentuje pouhých 2,4 %. V rámci dvou zbývajících věkových kategorií nebyl mezi respondenty nikdo, kdo by daný výraz neznal.

4.7.3.3 Výsledky dotazníkového šetření podle pohlaví

Z celkového počtu 12 mužů výraz neznali pouze 2. V kontextu skupiny tento počet představuje 16,7 % a v rámci všech respondentů 4,9 %. Žen, které odpovídaly na tento dotazník

¹⁵⁰ *Mettre à jour* — Wiktionnaire [online]. [cit. 2023-07-15]. Dostupné z:

https://fr.wiktionary.org/wiki/mettre_%C3%A0_jour

bylo celkem 28 a z tohoto počtu 5 z nich uvedlo, že výraz *au diapason/se mettre au diapason* neznají. Oněch 5 žen představuje v rámci svého pohlaví 17,9 %. Ze všech 41 respondentů poté 12,2 %.

4.7.3.4 Výsledky dotazníkového šetření podle vztahu k hudbě

Jak lze vyčíst z tabulky, v rámci této dílčí analýzy bylo zjištěno, že z těch, kteří hrají na hudební nástroj výraz neznali 4 z nich. V rámci skupiny tedy 25 % a v celkovém měřítku 9,8 %. Těch, kteří nehrají na hudební nástroj a neznali význam tohoto výrazu, bylo celkem 3 a představují 12 % v rámci jednotlivé skupiny. V celkovém počtu poté jejich podíl činí 7,3 %.

4.7.4 Payer les violons

Ustálené slovní spojení *payer les violons* lze opět dohledat ve všech zvolených internetových slovnících. Pokud bude pozornost upřena na významy, které tyto vybrané slovníky nabízejí, bude dosaženo závěru, že ve všech případech je definice shodná. Konkrétněji lze nalézt definici znějící *faire les frais de quelque chose sans en avoir le profit*¹⁵¹, což by bylo možné volně přeložit jako *platit za něco, z čeho mají profit ostatní*.

V knize *Francozské idiomy: Idiotismes français*, lze výraz najít spolu s českým překladem, který zní *zaplatit cizí účet*.¹⁵²

Důležité je také podotknout, že až na Le Robert všechny slovníky uvádí, že se jedná o tzv. *expression familier*, tedy o výraz z registru hovorového jazyka. Jako hovorový jazyk označujeme ten, který používáme na denní bázi a během neformálních konverzací. Registr hovorového jazyka je zároveň jedním z několika. Ve francouzštině totiž mimo něj existuje i tzv. registre soutenu (spisovný jazyk), standard (běžný), familier (hovorový) a populaire neboli vulgaire (nespisovný).¹⁵³

Ověření využitelnosti tohoto výrazu v paralelním korpusu InterCorp v tomto případě nepřineslo žádaný výsledek, neboť je zde tento slovní obrat zastoupen pouze v jednom případě, v němž se navíc od námi hledaného významu liší.

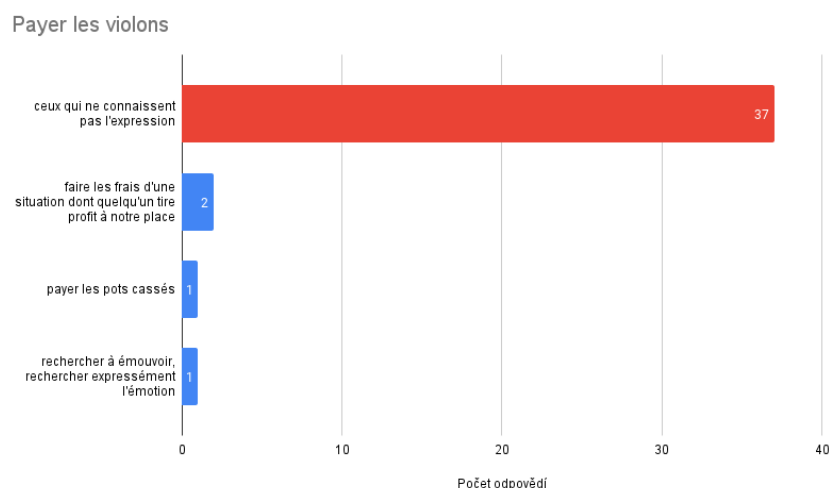
¹⁵¹ *Définitions : violon - Dictionnaire de français Larousse* [online]. [cit. 2023-07-12]. Dostupné z: <https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/violon/82085#177216>

¹⁵² SICES, David, Jacqueline B. SICES a François DENOEU. *Francozské idiomy: Idiotismes français*. Brno: Computer Press, 2009. Jazykové učebnice pro samouky (Computer Press). ISBN 978-80-251-2482-6. s. 177

¹⁵³ GADET, Françoise. Niveaux de langue et variation intrinsèque. *Palimpsestes. Revue de traduction*, 1996, 10: 17-40.

4.7.4.1 Obecné výsledky dotazníkového šetření pro výraz *payer les violons*

Analýza odpovědí u výrazu *payer les violons* přinesla zajímavé výsledky. Z celkového počtu 41 dotazovaných 37 odpovědělo, že tento výraz nezná. Pouze 4 respondenti tak vlastními slovy vyjadřovali jeho význam. Dva respondenti jej definovali téměř shodně s vytyčenou definicí, která je uvedena v předchozím oddílu. Jeden z dotazovaných poté k popsání významu použil výraz *payer les pots cassés*, jehož definice zní *endosser la responsabilité d'une action, assumer des faits souvent indépendants de sa volonté*¹⁵⁴, tedy *převzít odpovědnost za skutečnosti, které často nelze ovlivnit*. I tento výraz tak lze považovat za definici odpovídající. Poslední z respondentů odpověděl pomocí *rechercher à émouvoir, rechercher expressément l'émotion*, které by ve volném překladu znělo *snažit se (v někom) probudit emoce, snažit se někoho dojmout*. V tomto případě tedy nedošlo ke správnému popisu vybraného výrazu.

Obrázek 9 - *payer les violons*

4.7.4.2 Výsledky dotazníkového šetření podle věku

Ze získaných dat bylo zjištěno, že mezi respondenty ve věkovém rozmezí od 15 do 25 let jich z celkového počtu 19 tento výraz neznalo 17. Tito jedinci tak tvoří v rámci kategorie celkem 89,5 % a v rámci všech respondentů 41,5 %. Jeden z respondentů v této kategorii výraz znal a uvedl, že ho i používá. Poslední člověk z této kategorie poté odpověděl, že ustálené slovní spojení sice zná, ale v rámci běžného života ho nevyužívá.

Ve věkové kategorii od 26 do 45 let výraz neznalo z celkem 9 dotázaných 8 z nich. V celkovém počtu všech odpovídajících těchto 8 respondentů představuje 19,5 %. I ve dvou

¹⁵⁴ *Payer les pots cassés* — Wiktionnaire [online]. [cit. 2023-07-15]. Dostupné z: https://fr.wiktionary.org/wiki/payer_les_pots_cass%C3%A9s

následujících skupinách bylo zjištěno, že výraz není příliš známý. Ve skupině respondentů ve věku od 46 do 65 let jej z celkem 8 dotázaných neznalo 7. V rámci skupiny tedy 87,5 % a mezi všemi dotázanými 17,1 %. V poslední věkové kategorii od 66 let neznal zvolený výraz nikdo.

4.7.4.3 Výsledky dotazníkového šetření podle pohlaví

Z 12 dotázaných mužů výraz *payer les violons* neznalo 83,3 %, tedy 10 z nich. Mezi 28 ženami byly pouze dvě, které uvedly, že tento výraz znají. Zbýlých 92,9 % žen uvedlo, že význam tohoto výrazu neznají. V rámci všech dotázaných tak tento konkrétní výraz znalo pouhých 9,8 %.

4.7.4.4 Výsledky dotazníkového šetření podle vztahu k hudbě

Výraz *payer les violons* neznalo více lidí z těch, kteří na hudební nástroj nehrají. Konkrétně se jednalo o 22 z celkového počtu 25 jedinců. Tito lidé v rámci skupiny představují 88 %. Tři lidé z této skupiny následně uvedli, že daný výraz znají a jeden dokonce odpověděl, že jej aktivně využívá. Z respondentů hrajících na hudební nástroj tento výraz neznalo celkem 15 z nich. Pouze jeden člověk z těch, kteří na hudební nástroj hrají uvedl, že vybraný výraz zná, avšak z výsledků dat vyplývá, že se jednalo o člověka, který výraz vysvětlil špatně.

4.7.5 Sans tambour ni trompette

Výraz, který se do češtiny překládá jako *nenápadně, v tichosti*, se vyskytuje ve všech zvolených slovnících. Slovníky Larousse a Dictionnaire de l'Académie française jej, narozdíl od ostatních, vymezují pomocí jeho zařazení do hovorového registru jazyka. Dictionnaire de l'Académie française zároveň poskytuje synonymní výrazy, které v češtině nabývá podoby *bez upoutání pozornosti, tajně*.¹⁵⁵

Při zadání výrazu do korpusus InterCorp bylo nalezeno pouhých osm výskytů tohoto spojení, z nichž však všechna odpovídají hledanému významu. Paralelní korpus nabízí překlady jako: *neřekla ani slovo, bez ohlášení* či *ve vsí tichosti*.¹⁵⁶

---

¹⁵⁵ *Tambour* | Dictionnaire de l'Académie française | 8e édition [online]. [cit. 2023-06-28]. Dostupné z: <https://www.dictionnaire-academie.fr/article/A8T0097>

¹⁵⁶ *InterCorp v15 - French / sans, tambour, ni, trompette (Konkordance)* [online]. [cit. 2023-07-10]. Dostupné z: https://www.korpus.cz/kontext/view?maincorp=intercorp_v15_fr&viewmode=align&pagesize=40&attrs=word&attr_vmode=visible-kwic&base_viewattr=word&refs=%3Ddoc.id&q=-nosiOE0W0qcM&cutoff=0

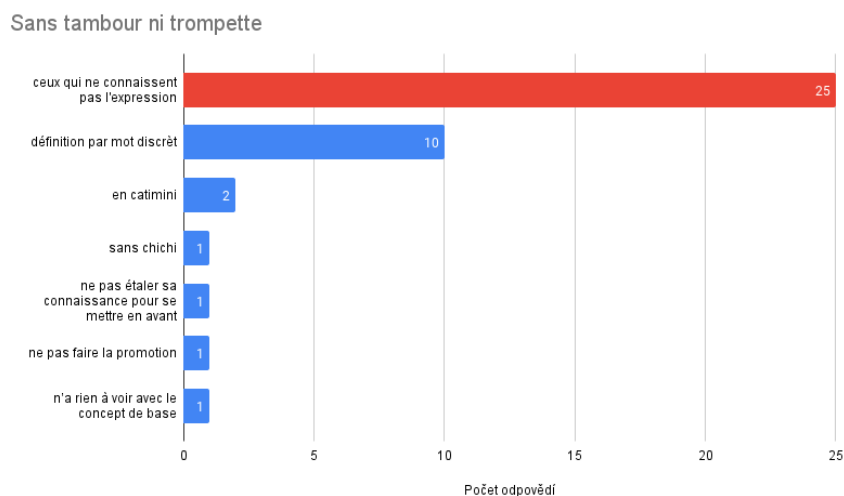

Co se původu tohoto výrazu týká, dá se předpokládat, že má své kořeny ve vojenském prostředí. Jak je známo, dříve byly vojenské výpravy doprovázeny hudebníky, mezi nimiž se dozajista dali najít i trubači a bubeníci.¹⁵⁷

4.7.5.1 Obecné výsledky dotazníkového šetření pro výraz *sans tambour ni trompette*

Mezi dotázanými bylo z celkového počtu 41 tázaných celkem 25 jedinců, kteří tento výraz neznali. Ze zbývajících 16 poté 10 tento výraz vysvětlovalo pomocí slova *discret*, tedy nenápadně, což lze považovat za naplnění pravého významu. Celkem dvakrát se poté objevil výraz *en catimini*, který Larousse vysvětluje jako *discrètement, en se cachant*¹⁵⁸, tedy *diskrétně, v utajení*. Další z odpovědí, tedy *sans chichi*, lze do češtiny přeložit jako *bez povyku*¹⁵⁹. I tento výraz tedy odpovídá původnímu *sans tambour ni trompette*.

Poslední tři odpovědi, tedy *ne pas étaler sa connaissance pour se mettre avant* (překlad *nechlubit se svými znalostmi za účelem prosadit se*), *ne pas faire la promotion* (překlad *nepropagovat*) a *n'a rien à voir avec la conception de base* (překlad *nemít nic společného se základním návrhem*), významu hledaného výrazu *sans tambour ni trompette* neodpovídají.

Obrázek 10 - *sans tambour ni trompette*

¹⁵⁷ *Sans tambour, ni trompette : signification et origine de l'expression* [online]. 2023 [cit. 2023-06-28]. Dostupné z: <https://www.linternaute.fr/expression/langue-francaise/20576/sans-tambour--ni-trompette/>

¹⁵⁸ *Définitions : en catimini - Dictionnaire de français Larousse* [online]. [cit. 2023-07-12]. Dostupné z: https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/en_catimini/13815

¹⁵⁹ *Chichi - překlad do češtiny* [online]. Lingea [cit. 2023-07-14]. Dostupné z: <https://slovníky.lingea.cz/francouzsko-cesky/chichi>

4.7.5.2 Výsledky dotazníkového šetření podle věku

U tohoto výrazu bylo zjištěno, že ve věkové kategorii od 15 do 25 let je výraz znám pouze 2 respondentům, kteří jej navíc v běžné komunikaci nepoužívají. V rámci této kategorie tedy 89,5 % lidí výraz *sans tambour ni trompette* nezná. Ze všech respondentů je to poté 41,5 %.

Ve věkové skupině od 26 do 45 let výraz neznalo 77,8 % z nich. Jinými slovy výraz neznalo 7 odpovídajících z 9. Pouze jeden respondent v rámci této kategorie výraz aktivně využívá. V kategorii respondentů ve věku 46–65 let výraz z celkového počtu 8 odpovídajících neznal pouze jeden. Poslední kategorií tvořili respondenti ve věku 66 let a více. Z nich výraz znají všichni a až na jednoho ho i běžně používají.

4.7.5.3 Výsledky dotazníkového šetření podle pohlaví

Z 12 mužů výraz neznalo 5 z nich, což je číslo reprezentující 41,7 % v rámci daného pohlaví. U žen vybraný výraz neznalo celkem 20 z tázaných 28, tedy 71,4 % respondentek tohoto pohlaví. Ženy, které výraz neznaly, tvořily rámci všech odpovídajících téměř 50 %.

4.7.5.4 Výsledky dotazníkového šetření podle vztahu k hudbě

Celkem 10 z 16, tedy 62,5 % příslušníků skupiny lidí, kteří hrají na hudební nástroj výraz neznalo. Z dané skupiny celkem 14,5 % respondentů zastupujících tuto skupinu poté uvedlo, že výraz znají. Ve skupině těch, kteří na hudební nástroj nehrají, výraz *sans tambour ni trompette* neznalo celkem 15 z celkového počtu 25, tedy 60 % v rámci skupiny a 36,6 % ze všech respondentů.

4.7.6 Plus vite que les violons/plus vite que la musique

Další z vybraných ustálených slovních spojení bylo taktéž možné dohledat ve všech, již výše zmíněných, slovnících. Výraz je v nich vysvětlen jako *příliš spěchat, v rychlosti* či *příliš rychle*.¹⁶⁰ Pokud bude přihlédnuto k českému překladu, dostupnému v knize *Les idiotismes français*, kde je navíc uvedeno plné znění, tedy *aller plus vite que la musique* nebo *aller plus vite que les violons*, bude získán český ekvivalent tohoto spojení – *unáhlit se*.¹⁶¹

---

¹⁶⁰ *Musique* | *Dictionnaire de l'Académie française* | 9e édition [online]. [cit. 2023-06-29]. Dostupné z: <https://www.dictionnaire-academie.fr/article/A9M3267>

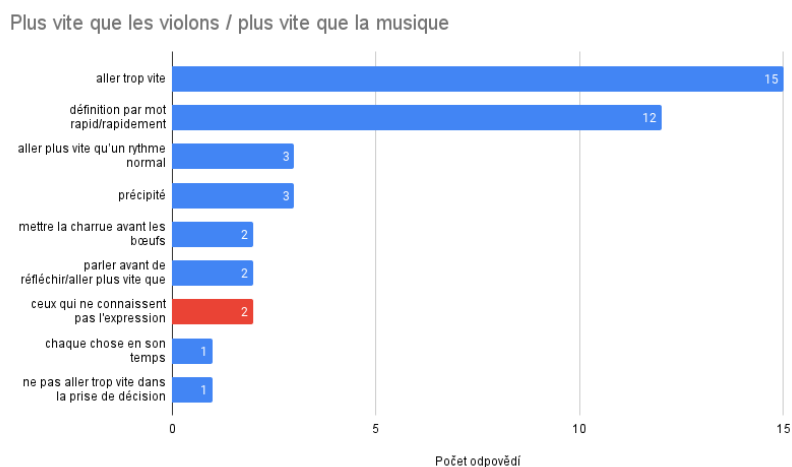
¹⁶¹ SICES, David, Jacqueline B. SICES a François DENOEU. *Francouzské idiomy: Idiotismes français*. Brno: Computer Press, 2009. Jazykové učebnice pro samouky (Computer Press). ISBN 978-80-251-2482-6. s. 275

Překladových ekvivalentů, dohledatelných v rámci korpusu, není mnoho. Ve většině případů je výraz překládán jako *nepředbíhat hudbu*. Lze však objevit i translaci *Nemůžeme jít rychleji, než jak nám hrají!* či *nechce předbíhat událostem*.¹⁶²

4.7.6.1 Obecné výsledky dotazníkového šetření pro výraz *plus vite que les violons/que la musique*

Jak lze vyčíst z grafu, pouze malé množství respondentů tento výraz neznalo. Nejvíce dotazovaní tento výraz popisovali pomocí slov *aller trop vite (jít příliš rychle)*. Mezi další významem odpovídající odpovědi, se řadí definice, ve kterých bylo použito slovo *rapid/rapidement (rychle)*, *aller plus vite qu'un rythme normal (rychleji než obvykle)* a popis pomocí slova *précipité (chvatný, překotný)*.

Odpovědi *chaque chose en son temps (vše v pravý čas)*, *ne pas aller trop vite dans la prise des décisions (neunáhlovat se během rozhodování)* a *parler avant de réfléchir (mluvit rychleji než přemýšlet)* jsou, jak lze z jejich uvedených překladů vidět, také srovnatelné s hledaným významem. Další odpověď, tedy rčení *mettre la charrue avant les bœufs* vyjadřuje vzít věc za opačný konec.¹⁶³ I tento výraz by mohl být ve správném kontextu považován za ekvivalentní.

Obrázek 11 - *Plus vite que les violons/plus vite que la musique*

¹⁶² *InterCorp v15 - French / plus, vite, que, la, musique (Konkordance)* [online]. [cit. 2023-07-14]. Dostupné z: https://www.korpus.cz/kontext/view?maincorp=intercorp_v15_fr&viewmode=align&pagesize=40&attrs=word&attr_vmode=visible-kwic&base_viewattr=word&refs=%3Ddoc.id&q=~YAMyASWQQQ6a&cuttoff=0

¹⁶³ *Charrue - překlad do češtiny* [online]. Lingea [cit. 2023-07-14]. Dostupné z: <https://slovniky.lingea.cz/francouzsko-cesky/charrue>

4.7.6.2 Výsledky dotazníkového šetření podle věku

V rámci věkové analýzy bylo zjištěno, že ve věku od 15 do 25 let tento výraz znalo všech 19 respondentů a dle získaných odpovědí výraz využívají v běžné komunikaci. V další věkové skupině výraz znali taktéž všichni dotázaní. Pouze 2 ze 7 poté specifikovali, že výraz znají, ale nepoužívají ho. Ve věkové skupině od 46 do 65 let celkem dva lidé výraz neznali a zbývajících 6 daný výraz znalo. Celkem 5 z nich dále uvedlo, že ho používají.

4.7.6.3 Analýza podle pohlaví

Zde výsledky ukázaly, že pouze jeden z dotazovaných mužů tento výraz neznal. Druhým, kdo uvedl, že je pro něj výraz neznámý, byl člověk, který nechtěl uvádět své pohlaví, a tak v tomto ohledu nelze vyvozovat žádné závěry. Všechny ženy výraz znaly a 92,9 % z nich uvedlo, že je jimi v komunikaci běžně využíván.

4.7.6.4 Výsledky dotazníkového šetření podle vztahu k hudbě

V rámci této konkrétní analýzy a tohoto výrazu bylo zjištěno, že v obou skupinách se vyskytuje pouze jeden člověk, který vybraný výraz nezná.

4.7.7 Violon d'Ingres

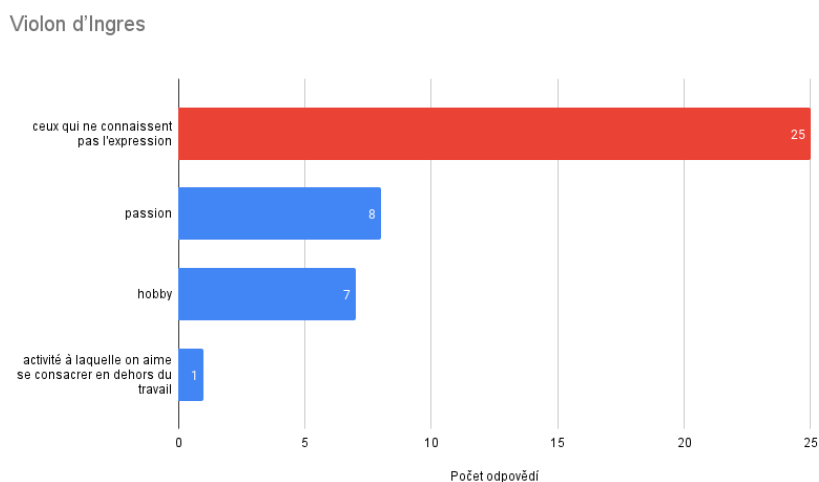
Violon d'Ingres je slovním spojením, které nelze odvodit. Oproti ostatním námi zmíněným obratům se navíc odlišuje tím, že je v jeho kompozici využito konkrétní jméno – *Ingres*. Další odlišností je, že tento výraz není možné najít v Dictionnaire de l'Académie française. V ostatních slovnících jej dohledáme a najdeme i jeho význam. Do slovníků bylo jako klíčové zadáváno slovo *violon*, u kterého poté bylo možné dohledat rčení, která jej v sobě obsahovala. Nejjasnější definici nám nabízí slovník Larousse, který jej ve volném překladu z francouzštiny vysvětluje takto: *talent, který člověk pěstuje jako vedlejší činnost ke své činnosti hlavní*.¹⁶⁴ Jedná se tedy o rčení, jež indikuje oblíbenou činnost, kterou jedinec provozuje ve svém volném čase. Paralelní korpus InterCorp tento výraz neobsahuje.

---

¹⁶⁴ Définitions : violon - Dictionnaire de français Larousse [online]. [cit. 2023-07-12]. Dostupné z: <https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/violon/82085#177216>

4.7.7.1 Obecné výsledky dotazníkového šetření pro výraz *Violon d'Ingres*

Tento výraz neznalo celkem 25 z 41 tázaných osob. Ze zbývajících 16 poté 8 definovalo tento výraz jako *passion* tedy jako *vášeň*, což je výraz, který lze považovat za významově odpovídající. Dalších 7 respondentů uvedlo, že výraz *violon d'Ingres* znamená *hobby*, tedy *koníček* či *zálibu*. I těchto 7 odpovědí lze považovat za správné. Poslední z respondentů uvedl, že se jedná o *volnočasovou aktivitu, které se věnujeme mimo práci*. Pouze v tomto případě tak bylo spojení doplněno o žádanou informaci, že se jedná o aktivitu, která je vedlejší vůči aktivitě hlavní. Je dobré podotknout, že všichni 4 respondenti v rámci této otázky definovali výraz správně.

Obrázek 12 - *Violon d'Ingres*

4.7.7.2 Analýza podle věku

Po provedení analýzy na základě věku bylo zjištěno, že ve věkové skupině od 15 do 25 let je z celkového počtu 19 respondentů 16 bez znalosti vybraného výrazu. To představuje v rámci této věkové kategorie celkem 84,2 %. V kategorii respondentů ve věku od 26 do 45 let výraz neznalo 7 z celkového počtu 9 odpovídajících. Zbývajících dva poté uvedli, že výraz znají, ale nepoužívají ho. Ve věku od 46 do 65 let odpovídalo celkem 8 jedinců z nichž 2 výraz *violon d'Ingres* neznali. Čtyři ze zbývajících šesti poté uvedli, že výraz v běžné komunikaci používají.

Pět respondentů, kteří tvořili kategorii ve věku nad 66 let uvedlo, že výraz znají a běžně ho používají.

4.7.7.3 Výsledky dotazníkového šetření podle pohlaví

Jak lze vidět v tabulce, výraz neznalo celkem 7 mužů z 12, tedy 58,3 % v rámci tohoto pohlaví. Zbývající muži uvedli, že výraz znají a 4 dokonce, že jej používají. Z celkového počtu 28 žen tento výraz neznalo 60,7 % z nich (tedy 17). Zbývajících 11 žen výraz znalo a 5 z nich specifikovalo, že je jimi používán.

4.7.7.4 Výsledky dotazníkového šetření podle vztahu k hudbě

Výsledky uvádí, že celkem 75 % z těch, kteří hrají na hudební nástroj, výraz *violon d'Ingres* neznalo. Ve skupině respondentů, která je tvořena lidmi, kteří na hudební nástroj nehrají, tento výraz neznalo celkem 52 % z nich.

4.7.8 Être réglé comme du papier à musique

Tento výraz byl vybrán z knihy *Dictionnaire des locutions français*, kde je vysvětlen jako *être exact et ponctuel dans tout ce que l'on fait*¹⁶⁵, tedy *být přesný a dochvilný ve všech činnostech*. Dále je zde uvedeno, že je zde onou přesností míněna aluze na paralelní linky, které hudební papír obsahuje a které jsou přesné a naprosto symetrické.

S pomocí zvolených slovníků jsme ověřili výskyt tohoto výrazu. Všechny jej obsahují a vysvětlují jeho význam jako něco, co je *velmi pravidelné a skvěle organizované*. Slovníky Larousse a Le Robert jej navíc specificky zařazují do výrazů hovorových.

Ačkoliv lze v korpusu InterCorp najít pouhé čtyři výskyty tohoto výrazu, všechny významově přesně odpovídají oficiální definici tohoto výrazu. Paralelní korpus uvádí překlady jako *všechno šlo jako na drátkách* či *všechno běží jak podle partesu*.¹⁶⁶

4.7.8.1 Obecné výsledky dotazníkového šetření pro výraz être réglé comme du papier à musique

Tento výraz z celkového počtu 41 respondentů neznalo 7. Nejvíce dotazovaných poté jeho význam popisovalo pomocí slova *organisé (organizovaný)* či jako *être précis/ponctuel*

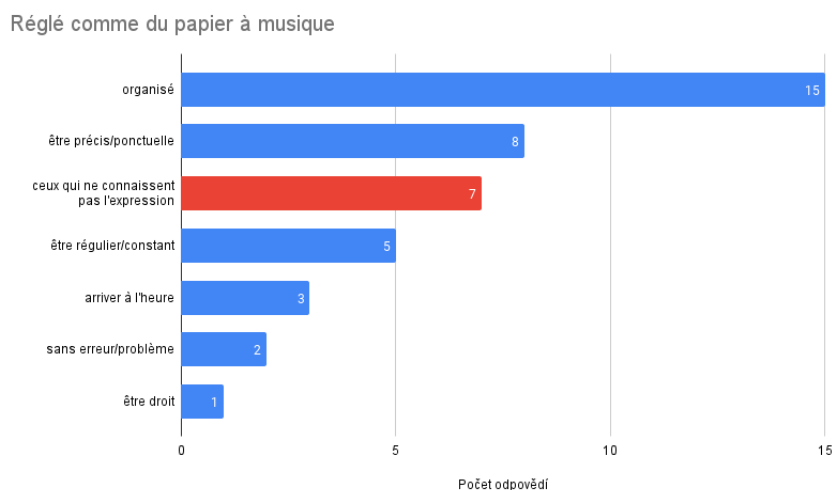
---

¹⁶⁵ RAT, Maurice. *Dictionnaire des locutions françaises*. Ed. augmentée d'un supplément. Paris: Librairie Larousse, 1957. s. 268

¹⁶⁶ InterCorp v15 - French / réglé, comme, du, papier (Konkordance) [online]. [cit. 2023-07-18]. Dostupné z: https://www.korpus.cz/kontext/view?maincorp=intercorp_v15_fr&viewmode=align&pagesize=40&attrs=word&attr_vmode=visible-kwic&base_viewattr=word&refs=%3Ddoc.id&q=~dooyYCoqsQee&cutoff=0

(*být přesný*). Dalších 5 respondentů uvedlo, že výraz chápou jako *être régulier/constant* (*být neměnný*). Další z uvedených odpovědí poté zněly: *arriver à l'heure* (*přijet včas*), *sans erreur/sans problème* (*bez chyby/problému*) a *être droit* (*být přesný*).

V porovnání s výše uvedenou definicí lze konstatovat, že získané odpovědi korespondují s pravým významem daného výrazu.

Obrázek 13 - Réglé comme du papier à musique

4.7.8.2 Výsledky dotazníkového šetření podle věku

Výsledky získané pomocí dotazníku uvádí, že mezi respondenty ve věku od 15 do 25 let jich celkem 6 vybraný výraz nezná. V rámci skupiny představují 31,6 % a z celkového množství 41 respondentů tvoří 14,6 %. Mezi respondenty ve věku od 26 do 45 let výraz neznal pouze jeden z nich. V rámci dvou posledních věkových kategorií nebyl nikdo, kdo by výraz neznal. Pouze jeden člověk (v kategorii od 46 do 65 let) poté uvedl, že výraz nepoužívá. Zbývající respondenti z těchto dvou kategorií uvedli, že výraz běžně používají.

4.7.8.3 Výsledky dotazníkového šetření podle pohlaví

Z celkového počtu 12 mužů výraz neznali pouze 2. V rámci tohoto pohlaví tak představují 16,7 %. Polovina všech dotázaných mužů zároveň uvedla, že výraz běžně používají. Celkem 5 žen uvedlo, že vybraný výraz neznají. Představují tak 12,2 % v rámci své kategorie. Celkem 36,6 % žen dále uvedlo, že výraz znají a běžně ho využívají.

4.7.9 Analýza podle vztahu k hudbě

Z celkového počtu 16 respondentů, kteří uvedli, že hrají na hudební nástroj vybraný výraz neznala čtvrtina z nich. 8 respondentů ze skupiny odpovědělo, že výraz znají a používají ho. Zbylí odpovídající poté uvedli, že je jim význam výrazu znám, ale v rámci komunikace toto ustálené slovní spojení nepoužívají. V rámci druhé skupiny, která byla tvořena 25 lidmi, kteří na hudební nástroj nehrají poté výraz neznali pouze 3 z nich (12 % v rámci skupiny). 14 respondentů (tedy 56 %) uvedlo, že je jimi výraz používán. Zbýlých 8 respondentů, představujících 32 % ze skupiny, se k využívání tohoto výrazu i přes jeho znalost neuchyluje.

4.7.10 Flûte!

Toto citoslovce lze definovat jako synonymum pro výraz *zut*, který je dnes Francouzi mnohonásobně častěji používaný. Výraz je možné dohledat ve všech dříve zmíněných slovnících, kde je definován jako *marque l'impatience, la déception*.¹⁶⁷ V českém překladu jde tedy znamená *dát najevo netrpělivost nebo zklamání*. V Le Robert je v jako jediném z vybraných slovníků uveden i ekvivalent *zut*, pomocí kterého je výraz dovysvětlen.¹⁶⁸

Při analýze tohoto výrazu v paralelním korpusu InterCorp bylo zjištěno, že ve většině textů je analyzované slovo použito ve významu flétna či píšťala. Pouhých 5 % skutečně odkazuje k hledanému významu. Nejčastěji se poté, v rámci korpusu, objevují překlady *sakra* a *zatraceně*.¹⁶⁹ Jako konkrétní případ pak lze uvést větu *Nom d'une flûte, comment t'as fait ?* s českým překladem *Jak se ti to sakra povedlo?*¹⁷⁰

Podstatnou informací, kterou nelze opomenout, je fakt, že toto je jeden z celkem 2 vybraných výrazů, který se nenachází v používaných knižních zdrojích. V knize *Dictionnaire*

---

¹⁶⁷ *Définitions : flûte ! - Dictionnaire de français Larousse* [online]. [cit. 2023-07-12]. Dostupné z:

<https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/fl%C3%BBte/34314>

¹⁶⁸ *Flûte - Définitions, synonymes, conjugaison, exemples | Dico en ligne Le Robert* [online]. [cit. 2023-07-02]. Dostupné z:

<https://dictionnaire.lerobert.com/definition/flute>

¹⁶⁹ *InterCorp v15 - French / flûte (Konkordance)* [online]. [cit. 2023-07-03]. Dostupné z:

https://www.korpus.cz/kontext/view?maincorp=intercorp_v15_fr&viewmode=align&pagesize=40&attrs=word&attr_vmode=visible-kwic&base_viewattr=word&refs=%3Ddoc.id&q=-XouUe82Ucgck&cutoff=0

¹⁷⁰ *InterCorp v15 - French / flûte, sakra (Konkordance)* [online]. [cit. 2023-07-03]. Dostupné z:

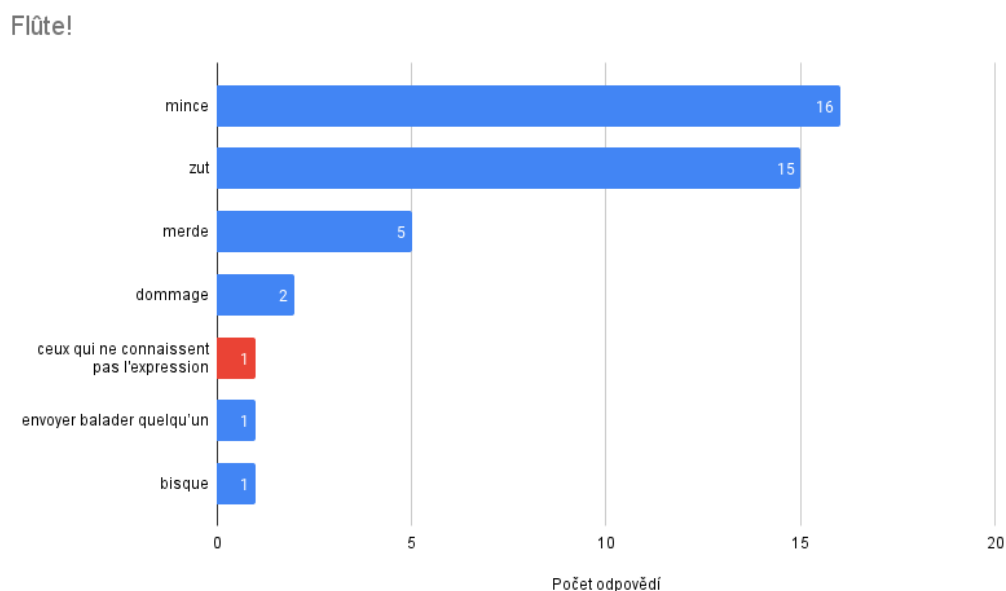
https://www.korpus.cz/kontext/view?maincorp=intercorp_v15_fr&viewmode=align&pagesize=40&attrs=word&attr_vmode=visible-kwic&base_viewattr=word&refs=%3Ddoc.id&q=-AMsSCOGY848q&cutoff=0

des locutions françaises lze nalézt výraz *se tirer des flûtes*¹⁷¹, který znamená *rychle zmizet*. V českém prostředí lze použít český výraz *vzít nohy na ramena*.

4.7.10.1 Obecné výsledky dotazníkového šetření pro výraz *flûte!*

Z obdržených výsledků byla získána informace, že pouze jeden z respondentů tento výraz neznal. Nejvyšší počet odpovídajících, tedy 16, tento výraz popisovalo pomocí slova *mince*. Dalších 15 poté výraz definovalo za použití slova *zut* (*kruci*). Mezi 41 odpovídajícími bylo celkem 5, kteří pro vymezení pojmu použili hovorový výraz *merde* (*do prdele*). Méně zastoupeny (vždy pouze jednou) byly poté výrazy *dommage* (*škoda*), *envoyer balader quelqu'un* (*poslat někoho do háje*) a *bisque*, tedy výraz vyjadřující *cítit zlobu, zuřit*.¹⁷²

Obrázek 14 - *Flûte!*

4.7.10.2 Výsledky dotazníkového šetření podle věku

Z výsledků lze vyčíst, že pouze ve skupině respondentů ve věku od 15 do 25 let výraz někdo neznal. V rámci všech ostatních věkových skupin všichni z dotázaných uvedli, že výraz

¹⁷¹ RAT, Maurice. *Dictionnaire des locutions françaises*. Ed. augmentée d'un supplément. Paris: Librairie Larousse, 1957.s. 185

¹⁷² Définitions : *bisquer* - *Dictionnaire de français Larousse* [online]. [cit. 2023-07-12]. Dostupné z: <https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/bisquer/9607>

znají. Většina z nich dále specifikovala, že v rámci komunikace výraz běžně používají. Zajímavým ukazatelem je také fakt, že ve skupině respondentů ve věku nad 66 let je výraz používán všemi. Z dat získaných v rámci všech věkových skupin pouze jediný člověk uvedl, že výraz nezná.

4.7.10.3 Výsledky dotazníkového šetření podle pohlaví

Mezi dotázanými muži nebyl ani jeden, který by výraz *Flûte!* neznal. Z žen poté pouze jedna odpověděla, že význam zadaného výrazu nezná. Zbylých 27 žen výraz znalo a 2 z nich odpověděly, že jej i používají.

4.7.10.4 Výsledky dotazníkového šetření podle vztahu k hudbě

Jak již bylo uvedeno, tento výraz neznal pouze jeden člověk. Při analýze provedené podle vztahu jednotlivců bylo zjištěno, že tento člověk se řadí do skupiny těch, kteří na hudební nástroj hrají.

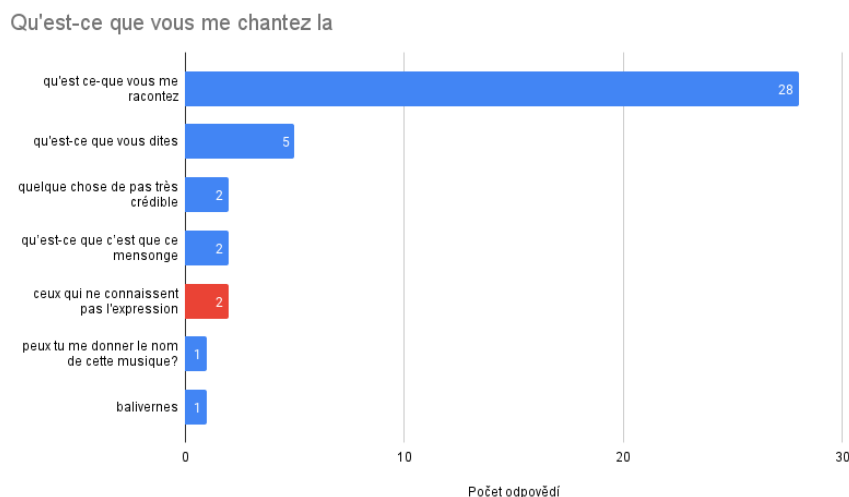
4.7.11 Qu'est-ce que vous me chantez là?

V rámci slovníku Larousse lze najít výraz *Qu'est-ce que tu nous chantes là ?* Slovník tento výraz definuje pomocí *tu nous racontes des sottises*, v českém překladu výraz lze použít ve smyslu *vykládáš nesmysly*. Ve slovníku Le Robert byl nalezen výraz *Que me chantes-tu là*, který je vysvětlen pouze pomocí slova *raconter* (*vyprávět, vykládat*). Dictionnaire de l'Académie française u tohoto výrazu uvádí pouze jeho zařazení do hovorového registru jazyka. Internetový zdroj Wiktionnaire tento výraz neuvádí. V rámci paralelního korpusu InterCorp také nebyly nalezeny žádné výsledky.

4.7.11.1 Obecné výsledky dotazníkového šetření pro výraz *Qu'est-ce que vous me chantez là?*

Dotazníkovým výzkumem bylo zjištěno, že z celkového počtu dotazovaných pouze 2 daný výraz neznají. Naprostá většina (28) respondentů výraz definovala pomocí výrazu *qu'est ce que vous me raconter*, jehož význam je s *qu'est-ce que vous me chantez là* naprosto shodný. Dalších 5 dotazovaných se uchýlilo k odpovědi *qu'est ce que vous dites*, která je taktéž naprosto identická s významem vybraného výrazu. Další respondenti využili k překladu výrazy *baliverne* (tlachy, povídačky), *qu'est-ce que c'est que ce mensonge* (co to je za lež) a *quelque chose de pas très crédible*. (něco nepříliš věrohodného). I tyto výrazy lze z významového hlediska zařadit mezi významově odpovídající a tedy správné. Jediný respondent ve své

odpovědi uvedl, že významem tohoto výrazu je *Peux tu me donner le nom de cette musique*, které lze do češtiny přeložit jako *Můžeš mi sdělit název této hudby?* Díky výše uvedené definici tohoto výrazu je patrné, že respondent význam tohoto výrazu nezná.

Obrázek 15 - *Qu'est-ce que vous me chantez là?*

4.7.11.2 Výsledky dotazníkového šetření podle věku

Jak lze vidět v tabulce, která se k tomuto výrazu vztahuje, pouze dva lidé jej neznali. Jeden z nich byl respondent ve věku od 15 do 25 let a druhý byl ve skupině od 26 do 45 let. V rámci všech dotazovaných však tyto dva respondenti tvoří dohromady pouze 4,9 %. Výraz je tedy znám naprosté většině, konkrétně poté 95,1 % respondentů.

4.7.11.3 Výsledky dotazníkového šetření podle pohlaví

Tato analýza odhalila, že v rámci obou skupin (mužů a žen) je jeden respondent, který tento výraz nezná. Z celkového množství 12 mužských respondentů zná 91,7 % z nich. V rámci druhé kategorie výraz znalo celkem 27 žen, tedy 96,4 %.

4.7.11.4 Výsledky dotazníkového šetření podle vztahu k hudbě

Z celkového počtu 16 respondentů, kteří uvedli, že hrají na hudební nástroj tento výraz nezná pouze jeden z nich. Dalších 11 respondentů výraz zná a používá a zbylí 4 ho znají, ale v běžné komunikaci jej nevyužívají. Celkem ho z této kategorie tedy zná 93,8 % z nich. V rámci respondentů, kteří na hudební nástroj nehrají, poté výraz nezná taktéž jeden z celkového množství 25 respondentů. V procentuálním vyjádření výraz z dané skupiny zná celých 96 %.

4.7.12 C'est toujours la même chanson

Po zadání výrazu *toujours la même chanson* do paralelního korpusu InterCorp nabízí překlady jako *pořád to samé, pořád to stejné dokola či pořád stejná písnička*.¹⁷³ Internetový slovník Larousse nabízí definici znějící *propos qu'on répète sans cesse*¹⁷⁴, tedy *řeči, které neustále opakujeme*. V rámci Dictionnaire de l'Académie française je definován pomocí věty *il répète toujours la même chose*¹⁷⁵, v českém překladu tedy jako *stále opakuje to samé*.

Internetový slovník Le Robert jej definuje jako *expression familier (hovorový výraz)*, jehož význam popisuje jako *propos rebattus (otřepané řeči)*.¹⁷⁶ V rámci internetového zdroje Wiktionnaire není tento výraz uveden.

S tímto výrazem se lze setkat i v českém prostředí kde často nabývá podob, které byly vyhledány pomocí paralelního korpusu. Výraz označuje opakované řeči či výmluvy, které již ten, komu jsou znovu opakovány, mnohokrát slyšel.

4.7.12.1 Obecné výsledky dotazníkového šetření pro výraz *c'est toujours la même chanson*

Jak znázornuje graf, nejčastěji byl respondenty výraz překládán jako *c'est toujours la même chose*, tedy *je to pořád to samé*. Významově ekvivalentním je poté 8 lidmi uvedené *c'est toujours pareil* (v překladu do češtiny *je to pořád stejné*). Zbylé odpovědi byly uvedeny vždy pouze jedním respondentem. Jedná se o odpovědi *c'est toujours la même rengaine* (česky *stará známá písnička*), *ne pas se remettre en question* (*nepochybovat o sobě*), *c'est toujours la même excuse* (v překladu *je to stále stejná výmluva*), *faire toujours les mêmes erreurs* (*dělat stále stejné chyby*) a zbývající *argument dépassé* (*zastaralý argument*).

Použitý výraz *ne pas se remettre en question* lze označit za chybný, neboť neodpovídá významu zadaného výrazu. To samé lze říci o výše zmíněném *faire toujours les mêmes erreurs*,

---

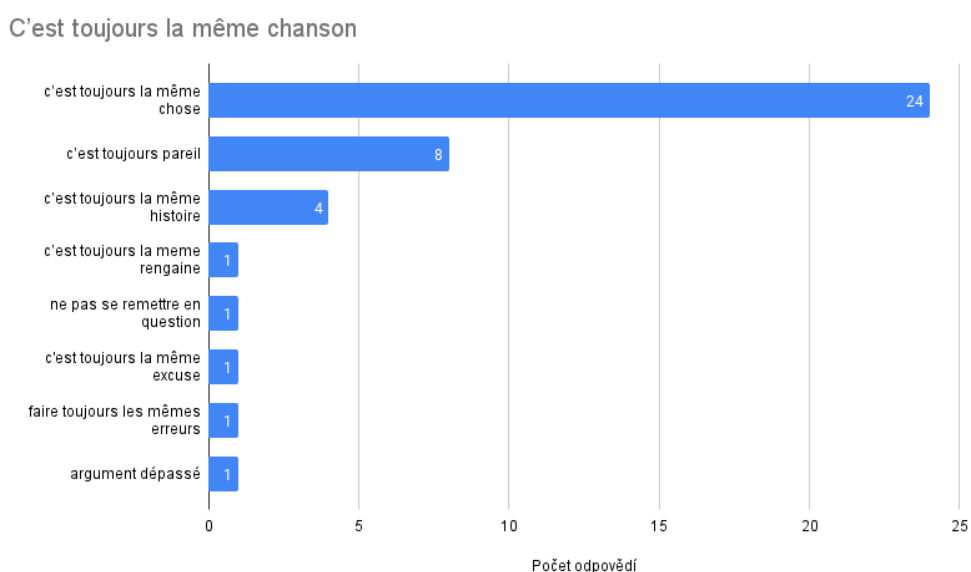
¹⁷³ InterCorp v15 - French / Toujours la même chanson (Konkordance) [online]. [cit. 2023-06-27]. Dostupné z: https://www.korpus.cz/kontext/view?maincorp=intercorp_v15_fr&viewmode=align&pagesize=40&attrs=word&attr_vmode=visible-kwic&base_viewattr=word&refs=%3Ddoc.id&q=~pYWIMAG2Ku0s&cutoff=0

¹⁷⁴ Définitions : chanson - Dictionnaire de français Larousse [online]. [cit. 2023-07-14]. Dostupné z: https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/chanson/14627#google_vignette

¹⁷⁵ Chanson | Dictionnaire de l'Académie française | 9e édition [online]. [cit. 2023-06-29]. Dostupné z: <https://www.dictionnaire-academie.fr/article/A9C1596>

¹⁷⁶ Chanson - Définitions, synonymes, conjugaison, exemples. In: Dico en ligne Le Robert [online]. [cit. 2023-07-17]. Dostupné z: <https://dictionnaire.lerobert.com/definition/chanson>

které také nelze považovat za ekvivalent zkoumaného výrazu. Ostatní výrazy se významově shodují.

Obrázek 16 - c'est toujours la même chanson

4.7.12.2 Výsledky dotazníkového šetření podle věku

U tohoto výrazu bylo zjištěno, že jej ve věkové skupině od 15 do 25 let nezná pouze jeden z respondentů. Největší množství z respondentů v tomto věku uvedlo, že výraz nejenom znají, ale i používají (63,1 %). Dalších 31,6 % daný výraz zná, ale v rámci komunikace jej nevyužívají. Ve dvou následujících věkových skupinách výraz znali všichni z dotázaných a všichni současně uvedli, že jej i využívají.

4.7.12.3 Výsledky dotazníkového šetření podle pohlaví

V rámci analýzy provedené na základě pohlaví respondentů bylo zjištěno, že výraz *c'est toujours la même chanson* znají všichni muži a pouze jeden z celkového množství 12 respondentů daný výraz nepoužívá. Z počtu 28 žen poté výraz nezná pouze jedna. 21 žen jej aktivně používá a zbývajících 6 žen prokázalo svou znalost, ale uvedlo, že výraz nevyužívají.

4.7.12.4 Výsledky dotazníkového šetření podle vztahu k hudbě

V rámci této analýzy bylo zjištěno, že jeden respondent z celkového počtu 41, který uvedl, že výraz nezná, hraje na hudební nástroj a je tak propojen se světem hudby. Mezi těmi, kteří hrají na hudební nástroj poté 81,3 % výraz používá a zbylých 12,5 % ne.

U jedinců, kteří na hudební nástroj nehrají byla znalost výrazu 100 % a celých 80 % (20 lidí) výraz aktivně využívá.

4.8 Souhrnné výsledky dotazníkového šetření

Následující tabulky jsou souhrnem všech odpovědí, které byly získány v rámci dotazníkového šetření.

4.8.1 Souhrnné výsledky dotazníkového šetření podle věku

V rámci dotazníků bylo zjištěno, že znalost vybraných rčení je nejnižší v kategorii respondentů ve věku 15-25 let. Konkrétně je její výše na úrovni 32 %. V rámci věkové kategorie od 26 do 45 let poté ti, co neznají dané výrazy tvoří 26,9 %. V dalších věkových skupinách se znalost výrazů zvýšila. Ve skupině respondentů ve věku 46-65 let výrazy neznalo 14,6 %. V poslední skupině poté neznalost činila pouhých 8,3 %. Zároveň zde bylo nejvyšší procento jedinců, kteří uvedli, že výrazy používají v běžné komunikace.

Lze tedy konstatovat, že hypotéza, že znalost výrazů bude nejvyšší právě v kategorii lidí ve vyšším věku, byla naplněna.

Věk	Znáte výraz?	Podíl ze skupiny
- 15-25	Neznám	32,02%
	Znám a používám	43,86%
	Znám, ale nepoužívám	24,12%
15-25: celkem		
- 26-45	Neznám	26,85%
	Znám a používám	45,37%
	Znám, ale nepoužívám	27,78%
26-45: celkem		
- 46-65	Neznám	14,58%
	Znám a používám	69,79%
	Znám, ale nepoužívám	15,63%
46-65: celkem		
- 66 a více	Neznám	8,33%
	Znám a používám	81,67%
	Znám, ale nepoužívám	10,00%
66 a více: celkem		

4.8.2 Souhrnné výsledky dotazníkového šetření – pohlaví

Výsledky v rámci této analýzy byly, jak lze vidět v tabulce, velice vyrovnané. Obecně v mnoha případech (okolo 50 %) respondenti uvedli, že dané výrazy znají, a dokonce je i používají. Ačkoliv celková neznalost byla v rámci obou pohlaví víceméně stejná a nebyly identifikovány výrazné rozdíly, u mužů byla znalost vybraných výrazů o přibližně 2 % vyšší.

Co se týká využívání vybraných spojení v běžné komunikaci, i zde bylo zjištěno, že muži se k jejich používání uchylují častěji.

Na základě získaných dat lze vyhodnotit, že hypotéza týkající se pohlaví naplněna nebyla, neboť muži v rámci tohoto výzkumného souboru prokázali vyšší znalost vybraných výrazů.

<i>Pohlaví</i>	<i>Znáte výraz?</i>	<i>Podíl ze skupiny</i>
- Muž	Neznám	22,92%
	Znám a používám	56,25%
	Znám, ale nepoužívám	20,83%
Muž: celkem		
- Žena	Neznám	25,00%
	Znám a používám	52,68%
	Znám, ale nepoužívám	22,32%
Žena: celkem		

4.8.3 Souhrnné výsledky dotazníkového šetření podle vztahu k hudbě

Na základě pozorování získaných dat bylo zjištěno, že ve skupině lidí, kteří hrají na hudební nástroj se neznalost vybraných spojení pohybovala okolo 30,2 %. Zhruba 51 % lidí z téže skupiny využívá dané výrazy v rámci běžné komunikace. V kategorii respondentů, kteří na hudební nástroj nehrají byla neznalost menší a tvořila 21 %. Aktivně poté výrazy poté užívá přibližně 55,7 %.

<i>Hrajete na hude</i>	<i>Znáte výraz?</i>	<i>Podíl ze skupiny</i>
- ano	Neznám	30,21%
	Znám a používám	51,04%
	Znám, ale nepoužívám	18,75%
ano: celkem		
- ne	Neznám	21,00%
	Znám a používám	55,67%
	Znám, ale nepoužívám	23,33%
ne: celkem		

5 Závěr

Tato bakalářská práce se zabývala frazeologií a ustálenými slovními spojeními z oblasti hudby v současné francouzštině. Dále bylo v rámci bakalářské práce provedeno dotazníkové šetření mezi frankofonními respondenty.

V rámci teoretické části byla rozebrána nejenom historie a interdisciplinarita této vědní disciplíny, ale také terminologie, která je do značné míry nejasná a odlišná v pojetí mnohých autorů. V této část bakalářské práce došlo k porovnání několika přístupů od různých jazykovědců a na základě této komparace bylo potvrzeno, že frazeologie je disciplínou, jejíž hranice jsou těžko vymežitelné.

Pro české pojetí frazeologie byl vybrán F. Čermák, který patří mezi nejvýznamnější české autory zabývající se frazeologií. Jeho přístup k frazeologii je velmi komplexní a podrobný, a tak je pro studium českého pojetí frazeologie jeho publikace nejvhodnější. Je nutné upozornit, že v této bakalářské práci byly zmíněny pouze hlavní body jeho práce, která je rozsáhlá a detailní.

Mezi lingvisty, kteří se specializují na francouzštinu, patří kanadští jazykovědci Igor Mel'čuk a Jasmina Milićević, jejichž práce zde byla zde představena. Tito jazykovědci poskytují důsledně definovanou terminologii, která se zdá být nejvhodnější pro prostředí francouzštiny.

V rámci této práce bylo prokázáno, že české pojmosloví používaném v rámci frazeologie je jednoznačnější a pro vědecký popis vhodnější než francouzské, které často vykazuje víceznačnost a užívá se i mimo tento odborný kontext.

Praktická část se zabývala ustálenými slovními spojeními z oblasti hudby v moderní francouzštině. V rámci této části práce byla ověřena jejich přítomnost ve vybraných slovnících. Dále byla tato slovní spojení vysvětlena a přeložena do českého jazyka.

Součástí praktické části bylo také dotazníkové šetření, v rámci kterého bylo zjištěno, že znalost výrazů je nejvyšší u lidí ve vyšším věku. Bylo také zjištěno, že hra na hudební nástroj a z ní vyplývající vztah k hudbě nemají na znalost vybraných výrazů význam.

Resumé

Tato bakalářská práce s názvem *Ustálená slovní spojení z oblasti hudby v současné francouzštině* systematicky zkoumá frazeologii se specifickým zaměřením na oblast hudby a ustálené fráze, které se v tomto kontextu vyskytují.

V první kapitole teoretické části se práce věnuje obecnému popisu frazeologie. Zabývá se pohledem na historii této vědní disciplíny. Zmíněn je také interdisciplinární charakter frazeologie, který zahrnuje například propojení s literaturou, historií či psychologií.

Ve druhé kapitole teoretické části je prezentována terminologie, jejíž znalost je nezbytná pro pochopení této lingvistické oblasti. V rámci této kapitoly byly prezentovány přístupy několika lingvistů, kteří se frazeologii věnují. Zastoupeni byli lingvisté zabývající se českou frazeologií a také ti, kteří se zabývají frazeologií francouzskou. Je třeba zdůraznit, že každý lingvista používá při práci v této oblasti odlišnou terminologii a výrazy. Třetí kapitola teoretické části byla věnována propojení řeči a lingvistiky s oblastí hudby.

Praktická část této bakalářské práce zkoumala jednotlivá ustálená spojení z oblasti francouzštiny. Nejprve byly s pomocí internetových slovníků ověřeny výskyty vybraných výrazů. Výrazy z oblasti hudby byly taktéž zadány do internetového korpusu InterCorp, kde byl ověřen jejich výskyt a kde byly získány i jejich možné překlady.

Praktická část byla dále věnována výsledkům dotazníku. Nashromážděné odpovědi od celkem 41 frankofonních respondentů byly vyhodnoceny. Pozornost byla během vyhodnocování zaměřena na věk, pohlaví a vztah respondentů k hudbě. Ačkoliv velké množství ustálených slovních výrazů z oblasti hudby frankofonní respondenti znali, objevila se i taková, která byla pro většinu z nich neznámá.

Resumé (fr)

Ce mémoire de licence, intitulé *Les expressions idiomatiques dans le domaine de la musique en français contemporain*, examine systématiquement la phraséologie en mettant l'accent sur le domaine de la musique et les phrases établies qui apparaissent dans ce contexte.

Le premier chapitre de la partie théorique de la thèse est consacré à une description générale de la phraséologie. Il traite de l'histoire de cette discipline. Le caractère interdisciplinaire de la phraséologie est également mentionné, ce qui inclut, par exemple, des liens avec la littérature, l'histoire et la psychologie.

Le deuxième chapitre de la partie théorique présente la terminologie, dont la connaissance est essentielle pour comprendre ce domaine linguistique. Dans ce chapitre, les approches de plusieurs linguistes travaillant sur la phraséologie ont été présentées. Il convient de souligner que chaque linguiste utilise une terminologie et des termes différents lorsqu'il travaille dans ce domaine. Le troisième chapitre de la partie théorique est consacré au lien entre la linguistique et le domaine de la musique.

La partie pratique de ce mémoire de licence a examiné les expressions idiomatiques dans le domaine de la musique en français contemporain. Tout d'abord, les occurrences des expressions sélectionnées ont été vérifiées à l'aide de dictionnaires en ligne. Des expressions du domaine de la musique ont également été examinées dans le corpus InterCorp, où leurs occurrences ont été vérifiées et leurs traductions possibles ont été obtenues.

La partie pratique a été consacrée aux résultats du questionnaire. Les réponses recueillies auprès d'un total de 41 répondants francophones ont été évaluées. Lors de l'évaluation, l'attention s'est portée sur l'âge, le sexe et la relation des répondants avec la musique. Bien qu'un grand nombre de termes de expressions établis dans le domaine de la musique soient familiers aux répondants francophones, certains entre eux étaient inconnus de la plupart d'entre eux.

6 Zdroje

6.1 Knižní zdroje

MELČUK, Igor a Jasmina MILIČEVIĆ. *Introduction à la linguistique: volume 1*. Paris: Hermann Éditeurs, 2014. ISBN 978 2 7056 8058 9.

ČERMÁK, František. *Frazeologie a idiomatika česká a obecná: Czech and general phraseology*. V Praze: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1371-0.

RAT, Maurice. *Dictionnaire des locutions françaises*. Ed. augmentée d'un supplément. Paris: Librairie Larousse, 1957.

SICES, David, Jacqueline B. SICES a François DENOEU. *Francouzské idiomy: Idiotismes français*. Brno: Computer Press, 2009. Jazykové učebnice pro samouky (Computer Press). ISBN 978-80-251-2482-6.

BEČKA, Josef Václav. *Slovník synonym a frazeologismů*. 3. upr. a dopl. vyd. Praha: Novinář, 1979.

DUNETON, Claude. *La puce à l'oreille: Anthologie des expressions populaires avec leur origine*. Paris: Stock, 1978, 413 s. : il. ; 22 cm. ISBN 2-253-02704-9.

BRŇÁKOVÁ, Jana. *Les aspects phraséologiques du lexique français*. 1ère éd. Ostrava: Faculté des Lettres de l'Université d'Ostrava, 2012. ISBN 978-80-7464-139-8.

6.2 Internetové zdroje

Francouzsko-český slovník Lingea, dostupný z: <https://slovníky.lingea.cz/francouzsko-cesky>

Francouzský výkladový slovník Larousse, dostupný z: <https://www.larousse.fr>

Francouzský výkladový slovník Le Robert, dostupný z: <https://dictionnaire.lerobert.com>

Francouzský výkladový slovník Wiktionnaire, dostupný z:
https://fr.wiktionary.org/wiki/Wiktionnaire:Page_d'accueil
https://fr.wiktionary.org/wiki/Wiktionnaire:Page_d'accueil

Francouzský výkladový slovník Dictionnaire de l'Académie française, dostupný z:
<https://www.academie-francaise.fr>

COTTA RAMUSINO, Paola a Fabio MOLLICA. *Contrastive Phraseology: Languages and Cultures in Comparison*. Lady Stephenson Library, Newcastle upon Tyne, NE6 2PA, UK: Cambridge Scholars Publishing, 2020. ISBN 1-5275-4218-1.

FELL, Michael; SPORLEDER, Caroline. Lyrics-based analysis and classification of music. In: *Proceedings of COLING 2014, the 25th international conference on computational linguistics: Technical papers*. 2014. s. 620-631. dostupné z: <https://aclanthology.org/C14-1059.pdf>

Antická mytologie a český jazyk, Nová Akropolis - filozofie, kultura, dobrovolnictví, 1985 – 2023, dostupné z: <https://www.akropolis.cz/content/anticka-mytologie-cesky-jazyk>

TORIJANO, J Agustín a María Ángeles RECIO. Translating Emotional Phraseology: A Case Study: A Case Study. In: *Computational and Corpus-Based Phraseology: Third International Conference, Europhras 2019, Malaga, Spain, September 25–27, 2019, Proceedings 3*. Springer, 2019, s. 391-403. ISBN 3030301346., dostupné z: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-30135-4_28

BONVIN, Simon. *Quand la Parole devient Musique*. Lausanne, Švýcarsko, 2015. Travail de Bachelor. Manufacture – Haute école de théâtre de Suisse romande., s. 10–13 dostupné z: <https://www.manufacture.ch/downloads/docs/3xrskbpp.pdf/BAT-G%20-%20BONVIN%20Simon%20-%20Quand%20la%20Parole%20devient%20Musique%20:%20Comment%20la%20Musique%20intervient-elle%20au%20th%C3%A9%C3%A2tre%20%3F.pdf>

Nový encyklopedický slovník češtiny, dostupné z: <https://www.czechency.org>

Paralelní korpus InterCorp dostupný z:

https://www.korpus.cz/kontext/query?corpname=intercorp_v15_fr&align=intercorp_v15_cs
(Ústav Českého národního korpusu FF UK, Dostupný z: <http://www.korpus.cz>)

GADET, Françoise. Niveaux de langue et variation intrinsèque. *Palimpsestes. Revue de traduction*, 1996, 10: 17-40, dostupné z: <https://journals.openedition.org/palimpsestes/1504>

The gender gap in reading : AUXIER, Brooke, Duncan STEWART, Ariane BUCAILLE a Kevin WESTCOTT. The gender gap in reading. In: *Deloitte Insights* [online]. Deloitte, 2021, Dostupné z: <https://www2.deloitte.com/us/en/insights/industry/technology/technology-media-and-telecom-predictions/2022/gender-gap-in-reading.html>

6.3 Seznam obrázků

Obrázek 1 - souhrnný graf.....	35
Obrázek 2 - původ respondentů	37
Obrázek 3 - věk respondentů.....	37
Obrázek 4 - pohlaví respondentů	38
Obrázek 5 - vztah respondentů k hudbě	38
Obrázek 6 - accorder ses violons	40
Obrázek 7 - faire chanter.....	43
Obrázek 8 - être/se mettre au diapason	45
Obrázek 9 - payer les violons.....	47
Obrázek 10 - sans tambour ni trompette	49
Obrázek 11 - Plus vite que les violons/plus vite que la musique	51
Obrázek 12 - Violon d'Ingres	53
Obrázek 13 - Réglé comme du papier a musique.....	55
Obrázek 14 - Flûte!	57
Obrázek 15 - Qu'est-ce que vous me chantez là?	59
Obrázek 16 - c'est toujours la même chanson.....	61